

- *Anna matəm yalnız Məhərrəm ayı ilə məhdudlaşmır...*

- Məhərrəmlik ayından sonra Səfər ayında da müsəlmanların matəm keçirməsi, toy-şənliyin keçirməməsi İmamın qırxımın, həmçinin hz. Mühəmməd (s) peyğəmbərin vəfatı, imam Həsən (ə) və imam Rzanın (ə) şəhadətlərinin bu aya təsadüf etdiyinə görədir.

- *Bəs Ərbəinin xüsusi olaraq qeyd edilən ənənəsi hardan qaynaqlanır?*

- İmamın qırx mərasimini keçirmək hədislərdə ən çox təkid olunmuş məsələlərdən biridir. Əhlibeyt imamları (ə) bu günə çox önəm vermiş və qırxdakı İmamı ziyarət etməyi möminin əlamətlərindən hesab etmişlər.

Qırxdakı İmam Hüseyini (ə) ziyarət etmək hətta Peyğəmbər səhabələri arasında da önəmli məsələ olmuşdur. Cabir ibn Abdullah Ənsari qırxdakı İmamı ziyarət edən ilk səhabədir. (Fərhəngə Aşura, cüm hərfi)

Bütün bu və digər səbəblər bu iki ayın - Məhərrəm və Səfərin matəm ayları kimi qeyd edilməsinə səbəb olmuşdur.

Müəllif: Hacı Samir Ağayev

Məhərrəm ayının əməlləri

Bu ay Məsumlar (ə) və onların davamçıları üçün qəm və qüssə ayıdır. Həzrət İmam Rzadan (ə) nəql edilir: “Məhərrəm ayı gəlmiş zaman heç kim atamı güllərtiz görməzdi. Onuncu gündünə qədər bu qəm və qüssəli durumu davam edirdi. Aşura günü çatanda isə onun müsibət, qəm-qüssə və göz yaşı günü olardı. Buyurardı: Bu gün elə bir gündür ki, Hüseyin (ə) şəhid olmuşdur”.

Məhərrəm ayının ilk gecəsi: İbni Təvüs “İqbal” kitabında bu gecə haqqında bir neçə namaz zikr etmişdir: 1. Yüz rükət namazdır ki, hər bir rükətdə “Həmd” və “Tövhid” surələri oxunur. 2. İki rükətli namazdır ki, birinci rükətdə “Həmd” və “Ənam” və ikinci rükətdə isə “Həmd” və “Yasin” surəsi oxunur. 3. İki rükətli namazdır ki, hər bir rükətdə “Həmdən” sonra 11 dəfə “Tövhid” surəsi oxunur. Peyğəmbərdən (s) nəql edilir: “Hər kim bu iki rükət namazı bu gecədə yerinə yetirərsə, səbahısı günü oruc tutsun. Əgər belə edərsə bütün il boyu xeyir iş görmüş şəxs kimi olar. Həmin il boyunca (Allah tərəfindən) qorunar. Əgər ölərsə, behiştə gedər”.

Birinci gün: Oruc tutmaq. Riyan ibni Şəbib İmam Rzadan nəql edir: “Hər kim bu günü oruc tutarsa və Allahı çağırırsa, Allah onun duasını yerinə yetirər. Necə ki, Zəkəriyyənin (ə) duasını qəbul etmişdi”.

İmam Rzadan (ə) nəql edilir: “Peyğəmbər (s) Məhərrəm ayının birində iki rükətli namaz qılardı. Qurtarıdan sonra əllərini göyə qaldıraraq bu duanı edərdi: Allahım, Sən əzəli Məbudsan! Bu Sənin ilindir. Bu aydan Səndən şeytanın şərrindən uzaq olmağımı, günah işlədə bilən nəfsə qələbə çalmağımı, mənə Sənə yaxınlaşdıracaq işlərlə məşğul olmağımı istəyirəm. Ey Böyük və böyüklərin Sahibi! Ey sığınacağı olmayanların Sığınacağı! Ey o kəsin qəm yoldaşı ki, onun qəm sirdaşı yoxdur! Ey o kəsin pənah yeri ki, başqa pənah yeri yoxdur! Ey o kəsin fəryadına çatamı ki, fəryadına çatam yoxdur! Ey o kəsin himayəçisi ki, onun himayəçisi yoxdur! Ey o kəsin xəzinəsi ki, onun xəzinəsi yoxdur! Ey yaxşı imtahan edən, ey ümidlərin böyüyü, ey gücsüzlərin izzəti, ey qorq olmuşların nicat verəni, ey həlak olanları xilas edən, ey nemətlər bəxş edən...”.

Üçüncü gün: Həzrət Yusifin (ə) zindandan azad olduğu gündür. Kim həmin günü oruc tutarsa, Allah Taala çətin işləri onun üçün asan edər. Qəmi ondan uzaqlaşdırar. Duası qəbul olar.

Doqquzuncu gün: Tasua günüdür. İmam Sadiqdən (ə) nəql edilir: “Tasua o gündür ki, İmam Hüseyini (ə) və tərəfdaşlarını Kərbəladə mühasirəyə aldılar. Şam ordusu Həzrətə döyüşmək üçün dairə qurdu. İbni Mərcanə və Ömər Səd ordunun çoxluğuna görə sevinirdilər. İmam Hüseyini (ə) və səhabələrini zəif hesab edirdilər. Həzrətin köməyinə heç kimin gəlməyəcəyinə arxayın oldular və İraq xalqının ona yardım etməyəcəyinə əminlik əldə etdilər”.

Onuncu günün gecəsi: Aşura gününün gecəsidir. Seyid Təvüs bu gecə üçün çox sayda namaz və dualar zikr etmişdir. O cümlədən yüz rükət namaz vardır ki, hər rükətində “Həmd” surəsindən sonra üç dəfə “tövhid” deyilir və sonra bu duanı oxuyursan: “Allah münezzəhdir, Allaha həmd olsun, Allahdan başqa məbud yoxdur. Allah böyükdür”. Başqa bir hədisdə tövbə etmək də zikr edilmişdir. Gecənin sonunda dörd rükət namaz zikr edilmişdir ki, hər bir rükətində “Həmdən” sonra “Ayətül-kürsünün” hər hansı bir ayəsi, “Tövhid”, “Nas”, “Fələc” surələrini on dəfə oxumaq. Salamdan sonra yüz dəfə “Tövhid” surəsini oxumaq. Başqa bir namaz dörd rükətli namaz vardır ki, hər rükətində “Həmdən” sonra 50 dəfə “Tövhid” surəsini oxumaq lazımdır. Bu namaz Əmirəl-möminin (ə) namazına bərabərdir və çox fəzilətlidir. Namazdan sonra Allahı çoxlu zikr edin və Peyğəmbərə (s) salavat göndərin. Nə qədər bacarırsınızsa əhli-beytin düşmənlərinə lənət deyin. Bu gecədə ibadət etmək bütün mələklərin ibadəti kimidir. Bu gecənin ibadəti 70 ilin ibadətinə bərabərdir. Əgər bir kəs bu gecə Kərbəladə olarsa, İmam Hüseyni (ə) ziyarət etsin və o Həzrətin hələminin yanında səhərə qədər dua etsin. Allah onu, şəhidlər sırasında məşhur edər.

Aşura günü: Həzrət Hüseynin (ə) şəhid olan günüdür. Bu gün Məsumların (ə) və onların davamçılarının qəm və qüssə günüdür. Bu gün yaxşı olar ki, müsəlmanlar dünya işləri ilə məşğul olmasınlar. Göz yaşı tökünlər və mərsiyə desinlər. İmam Hüseynə(ə) əzadlıq keçirtsinlər. Sanki övladları və yaxın əzizlərinin əzadlıqlığını keçirmiş kimi bu işə şövlə yanaşsınlar. "Aşura" ziyarətini oxumaqla Həzrəti (ə) ziyarət etsinlər. Həzrətin qatillərinə lənət oxusunlar. Həmin günü oruc tutmayın, ancaq yemək və içməyə meyl göstərməyin. Əsrdən sonra müsibət əhlinin iftar etdiyi yeməklərdən yeyin... qatıq və süd kimi. Əllamə Məclisi buyurmuşdur: “Yaxşı olar ki, Məhərrəm ayının doqquzuncu və onuncu günü oruc tutmayasınız. Çünki Bəni-Ümməyə bərəkət olsun deyə bu iki günü oruc tuturdular. Bu iki gündə oruc tutmağın fəziləti olmasımı Peyğəmbərə (s) nisbat verməklə yalan deyirdilər. Əhli-Beytdən (ə) bu iki gündə oruc tutmaq haqqında çox sayda hədis nəql edilmişdir. Bu iki gündə, xüsusilə də Aşura günündə oruc tutmaq məzəmmət olunmuşdur”. Həzrət Rəzadan (ə) nəql edilir: “Hər kim Aşura günü öz ehtiyaclarını unudaraq iş dalınca getməzsə, Allah onun dünya və axirət ehtiyaclarını ödəyər. Hər kim Aşura günü qəmgin və ağlar olarsa, Allah Qiyamət gününü onun sevincli və xoşhal olan günü edər. Behiştə nəzərləri bizimlə aydın olar. Hər kim Aşura günü bərəkət günü adlandırar, həmin günü evi üçün nəse alarsa, Allah aldığı şeyi onun üçün mübarək etməz. Qiyamət günü Yezid, Ubeydullah ibni Ziyad və Ömər ibni Sədlə məşhur olar”. Ona görə də bu günü insan dünya işləri ilə məşğul olmamalıdır. Ağlamalı və mərsiyə deməlidir. Ev əhlinə göstəriş verin ki, o Həzrətin əzasını saxlasınlar. Matəm və əzadlıqla məşğul olsunlar.

- *Bəs ilk dəfə belə məclis nə vaxt və kim tərəfindən təşkil olunub?*

- Tarixi mənbələrə əsasən ilk əzadlıq məclisi elə Əhlibeytin əsirlik dövründə Şamda Yezidin yalanları ifşa olduqdan sonra xanım Zeynəb (s.ə) və imam Zeynül-abidin (ə) tərəfindən keçirilmişdir. Bu əzadlıq məclisi 3 gün davam etmişdir. (Təbərinin tarixi cild 4, səh.353)

Sonrakı əza məclisləri Əhlibeyt (ə) Mədinəyə qayıtdıqdan sonra bir il ərzində hər gün Xanım Zeynəb (s.ə), Peyğəmbərimizin (s) həyat yoldaşı, möminlər anası Ümmi-Sələmə və imam Zeynül-abidin (ə) tərəfindən keçirilmişdir. Bütün Mədinə camaatı matəmə qərq olmuşdu, xanım Zeynəbin (s.ə) etdiyi çıxışlar Yezid və Bəni-uməyyə hakimiyyətini ifşa etmiş və Mədinə camaatının onların əleyhinə qiyam etməsilə nəticələnmişdi. Zalım hakimiyyət qorxuya düşərək xanım Zeynəbi (s.ə) Misirə ya Şama sürgün etmişdir. (Savratul-Hüseyn fil vicedaniş-şəbiyy, səh.265)

Sonrakı dövrlərdə Əhlibeyt imamları (ə) özləri bu əza məclislərini davam etdirmiş və tərəfdarlarına da bu bərədə ciddi tapşırıqlar vermişlər. İmam Baqirdən (ə) nəql olunmuş hədisə əsasən o həzrətin bu cür buyurduğu qeyd olunub: İmam Hüseynin (ə) ziyarətinə gedə bilməyənlər öz evlərində əzadlıq etməklə özləri və ailələri İmam üçün ağlasınlar, bu müsibətə görə bir-birlərinə başsağlığı versinlər. (Kamiluz-ziyarat, səh.175)

Bu əzadlıq məclisləri ilk öncə Məhərrəmlik günlərində, Kərbəladə imanın ziyarəti günlərində, Şəbən ayının 15, Rəcəbin 1, Ramazan bayramı gecəsi, Ərəfə günü və başqa vaxtlarda keçirilirdi. (Həmin mənbə)

Əməvi və Abbasi hakimiyyəti dövründə hakimiyyətin qoyduğu qadağalara baxmayaraq əza məclisləri qeyd olunan formada bu və ya digər şəkildə davam etdirilirdi.

Hicrətin 3, 4 və 5-ci əsrlərdə İraq və İranda Ali-buyə (Buveyhilər), Suriyada Həmdanilər, Misirdə Fatimilər, Yəməndə Zeydlərin hakimiyyətə gəlməsi ilə şüal güclənmiş və əzadlıq məclisləri geniş vüsət alaraq dövlət səviyyəsində keçirilmişdir. Aşura günü umumi matəm kimi qeyri-iş günü elan edilmişdir.

Məşhur tarixçi İbn Əsir "əl-Kamilu fit-tarix" kitabında (cild 8, səh.549) bu cür yazır: “Hicri 252-ci ilin Məhərrəm ayında Muizzud-dövlət (Ali-buyə, Bağdadda) əmr verdi ki, dükənlər bağlansın, heç kəs işləməsin, camaat əzadlıq etmək üçün küçələrə çıxsınlar”.

Beləliklə, ümumi əzadlıq işlər arasında ənənəyə çevrildi və bu ənənə indiyədək davam edir.

Ayətullah Muhammad Mehdi Asifi: "Bu işlər Aşuranın ülvi mesajının xalqa çatmasında pis təəssurat yaradır və İmam Hüseyn ardıcılarının hörmətdən düşməsinə səbəb olur."

Ayətullah Seyyid Əli Sistani: "Yas və matəm ləkə gətirəcək işlərdən çəkinək lazımdır"

Mərhum Ayətullah Mirzə Cavad Təbrizi: "Yas tutan əzizlər məzhəbin ləkələnməsi və islam düşmənlərinin sui istifadə etməsi üçün zəmin yaratmamalıdır. Yas mərasimi məzhəbin adına ləkə gətirməyəcək şəkildə keçirilməlidir."

Müəllif: Müslim Müslimov

Əzadarlıq məclislərinin tarixi kökləri

Məhərrəm ayının başlanması ilə dünyanın bəzi ölkələrində, o cümlədən Azərbaycanda da matəm məclisləri qurulur. Hətta qeyri-dindarlar belə toy etmir, əyləncələrdən çəkinirlər və s. Bu matəm ta Səfər ayının sonuna qədər davam edir. Bəziləri bu ənənənin İslama zidd, sanki bir yamaq olduğunu deyirlər. Bəs həqiqətdə necədir? Məhərrəm əzadarlığı və matəmi İslama yamaqdır, yoxsa bunun bir əsası var? İslam.az-ın həmsöhbəti ilahiyyatçı hacı Samir Ağayevdir.

- *İslam qaydalarına əsasən dünyasını dəyişənə 3 gün yas saxlanılır, peyğəmbər belə bıyırub. Bəs nə üçün hər il Məhərrəm ayı müsəlmanlar matəmə qarq olurlar?*

- Müsəlman ənənəsində ölüyə yas saxlamağın rəsmi müddəti üç gün olsa da, İmam Hüseynin (ə) şəhadət mərasimi bundan tamamilə fərqlənir. Peyğəmbərimizin əziz nəvəsinin məzlumana və faciəli şəkildə şəhadətə çatması müsəlmanların ürəyini elə yandırırmışdır ki, üstündən 14 əsr keçməsinə baxmayaraq hələ də qeyd olunur, öz aktuallığını itirməmişdir. Onun indiyədək canlı qalması onu göstərir ki, müsəlmanlar bu hadisəyə sadəcə bir yas mərasimi kimi baxmamışlar, onlar bu böyük hərəkətin mahiyyətini dərk edərək haqqın qələbə çalacağı gündəlik zülmə, haqsızlığa qarşı çıxmış imam Hüseyn (ə) ilə həmrəyliyi bildirirlər.

- *Bu sonradan İslama gətirilmiş ənənədir, ya Əhli-beytin göstərişidir?*

- Bu mərasimlərin geniş vüsət alması və indiki səviyyəyə gəlməsində ən mühüm rolun İzz. Muhəmməd(s) və onun pak Əhli-beytindən (ə) bu faciə ilə bağlı bizə gələn çatmış hadisələr və göstərişlər oynayıb. İlk olaraq Əhli-beytin (ə) özü İmam Hüseynə (ə) əza məclisləri qurub və bunu müsəlmanlara tövsiyə etmişlər.

Məhərrəm ayının 1-ci günü

Ali-Məhəmmədin (s) hüzünlü günlərinin başlanması

2. “Şəbi - Əbi Talib” hadisəsi

3. Zəkatın ilk toplandığı gün

4. “Zatür-rüqa” müharibəsi

5. Həzrət Hüseynin (ə) karvanının Bəni Məqatilin qəsrinə çatması

6. Mədinə xalqının Yəzid əleyhinə qiyamı

7. Əmirəlmömininin (ə) övladı Məhəmməd ibn Hənəfiyyənin vəfatı

1) Ali-Məhəmmədin (s) hüzünlü günlərinin başlanması....

Məhərrəm ayının ilk günü Əhli-beytin (ə) hüzn ayının ilk günüdür. O gün bütün peyğəmbərlər, mələklər, Əhli-beyt (ə) sevən hər kəs və onların ardıcılıarı hüzünlü olur. Rəvayətdə deyilib: Hər il Məhərrəmin ilk gündən əşura günündə Şəhidlər ağasının parça-parça olmuş köynəyi Allahın ərşindən asılır və bütün aləmi qəm bürüyür.

(Xəsisüs-zeynəbiyyə, s.)

Məhərrəm imam Rzanın (ə) kəlamında:

Rayyan ibn Şəbib deyir: “Məhərrəmin ilk günü İmam Rzanın (ə) xidmətinə müşərrəf oldum. Həzrət söz əsnasında buyurdu: Ey Şəbibin oğlu! Cahiliyyət dövrünün ərəbləri məhərrəm günlərində müharibəni haram bilirdi. Ammma bu ümmət məhərrəm ayını aradan qaldırdılar və Peyğəmbərin (s) ehtiramını saxlamadılar. Bu ayda bizim qanımızı halal bilib bizim hörmətimizi sindirdilər. Bizim övladlarımızı və qadınlarımızı əsir etdilər. Bizim yurdumuza od vurub malımızı qarət etdilər. Allahın Rəsuluna (s) görə (Onun adına görə) bizə hörmət etmədilər. Həqiqətən əşura günü bizim ürəyimizi yandırdılar, (ağlamaqın) kipriklərimiz yara bağladı və gözümüzün yaşını axıtdılar. Bizim əzizimizi Kərbəla torpağında (hörmətsizlik edib) kiçik saydılar. Nəticə olaraq bizim üçün qiyamətdəki möhnət və bəla (ondan) irs qaldı.

Ey Şəbibin oğlu! Əgər (bir şeyə) ağlamaq istəsən Əli oğlu Hüseynə (ə) ağla! Ona görə ki, qoyunun başını kəsirmiş kimi onu öldürdülər. O həzrətlə birlikdə onun evindən on yeddi nəfərini də şəhadətə çatdırdılar ki, onların yer üzündə heç bir bənzəri yox idi. Onların şəhadətində yeddi göy və yer ağladı. Aşura günü dörd min mələk o həzrətin qələbəsi üçün gəldikləri zaman onun şəhid olduğunu gördülər. Ona görə də qəm-qüssəli halda onun pak qəbri ətrafına (təyin olunub) məskunlaşdılar ki, həzrət Qaim (ə) zühur edəndə onun “Ya Saratəl-Hüseyn” şüarına ses verib köməyinə tələssinlər. Ey Şəbibin oğlu! Bizimlə cənnətin yüksək dərəcələrində olmaq istəsən bizim qənimətimizdə qəmgin, bizim şadlığımızda şad ol! Sənə bizi sevməyi və məhəbbətimizi tapşırıram. Əgər bir şəxs bir daşı da sevsə Allah taala sabah qiyamət günü onu həmin daşla məşhur edəcək. (Üyüni-əxbarür-Rza (ə) c.2, səh. 268, -Biharül-ənvar, c. 44 səh. 285)

2) “Şəbi - Əbi Talib” hadisəsi...

Peyğəmbərin ilahi elçiliyə (s) təyin olduğu beşinci gün. İslamın gün-gündən nüfuzunun çoxalması ilə bağlı Qüreyş kafirləri qərara aldılar ki, əlbir olub Peyğəmbəri-Əkrəmi (s) qətlə yetirsinlər. Əbu Talib (ə) bu bədxah qərardan xəbərdar olduqan sonra Peyğəmbərin (s) canının qorumaq üçün Bəni-Şəhriyə qadın və uşaqları ilə birlikdə “Əbu Talib Şəbri”- kimi tanınan dəryəyə köçürdü. O böyük şəxsin qiymətli övladları gecə-günü pərvanə kimi Peyğəmbərin (s) vücudunun şəmi ətrafında dolanırdı. Onların böyük səyi Qüreyş kafirlərinin peyğəmbəri (s) öldürmək cəhdini nəticəsiz qoydu. Ona görə də onlar Dərün-nüdvədə bir yerə tolanıb məclis təşkil etdilər. Orada bir müqavilə yazıb müsəlmanlarla hər növ müamiləni, alış-verişi, nikah və ünsiyyəti qadağan etdilər. Onlar mümkün olan hər bir vasitə ilə peyğəmbərin (s) öldürülməsinə razı olub onu kafirlərə təhvil vermələri üçün müsəlmanlara təzyiq göstərirdilər. Peyğəmbər (s) və müsəlmanların Şəbi-Əbu Talibdə mühəsiyəsi çox ağır və dözülməz keçirdi. Şəbi-Əbu Talibin ətrafında məskunlaşmış insanlar, gecələr Bəni-Haşim uşaqlarının acliqdan ucalan səslərini eşidirdi. İki il tamam olub bir neçə ay keçdikdən sonra Allahın əmri ilə qarışqalar o müqaviləni təkcə orada yazılmış Allahın adı istisna olmaqla bütünlüklə yeyib aradan qaldırdılar. Həzrət Əbu Talib (ə) müşriklərə o möcüzəni xəbər verdi. Onlar çarəsiz qalıb müsəlmanları mühəsiyədə saxlamaq və onları incitməkdən əl çəkildilər. Beləliklə müsəlmanlar öz evlərinə qayıtmağa nail oldular. (Muntəhayül-əmal, 1-ci bölmə, 6-cı fəsil, səh.72)

3) Zəkətin ilk toplandığı gün...

Tarixin bu təqvimindən Peyğəmbəri-əkrəm (s) zəkat toplamaq üçün təyin etdiyi şəxsləri Mədinə ətrafına göndərdi. Bu iş, çətin və ağır anlarda ehtiyaclarla birlik, onların dərindən şərik olmaq və çarəsizlər üçün bir ümid payı idi.

4) “Zatür-rüqa” müharibəsi...

Hicri təqvim ilə 4-cü il, Qüreyş kafirləri Mədinə ətrafında olan qəbilələri o şəhəri mühəsiyəyə almağa təhrik etdilər. İslamın əziz peyğəmbəri (s) 400 nəfərlə (digər bir nəqlə əsasən 700 nəfərlə) birlikdə, onlarla üzleşmək üçün Mədinədən xaric oldu. Üç gün onlarla müharibə etdi. Onlardan gələn təhlükənin qarşısı alındıqdan sonra həzrət (s) bu hadisəyə görə “xəf” namazı qıldı. (Kəmal ibn Əsir: c. 2, səh 172).

5) Həzrət Hüseynin (ə) karvanının Bəni Məqatilin qəsrinə çatması...

Tarixi məlumatlara əsasən hicri təqvimi ilə 61-ci il, məhərrəmin ilk günü imam Hüseynin (ə) karvanı Kərbəla səfəri zamanı yolda Bəni Məqatilin qəsrinə çatdı. Orada Übeydullah ibn Hürri Cəfi ilə görüşüb onu köməyə dəvət etdi. O, imam Hüseynin (ə) dəvətini qəbul etmədi. Lakin bu üzdan həmişə xəcalət çəkib peşmanlıq odunda yanırdı. Nəhayət məhz bu halla da dünyadan köçdü. (Əl-İrşad, c.2, səh. 81)

6) Mədinə xalqının Yezid əleyhinə qiyamı...

Hicri təqvimi ilə 63-cü ildə Mədinə xalqı, Abdullah ibn Hənəzələnin başçılığı ilə Yezid hakimiyyəti əleyhinə qiyama qalxıb Mədinədə sakin olan əməviləri şəhərdən xaric etdi. O qiyamın xəbəri Şam ordusuna çatdı. Şam qoşunu şəhərə hücum etdi və ağırılı

Mərhum Ayətullah Şəhid Seyyid Muhamməd Baqir Sədr: "Bu kimi işlər cahil insanların işidir. Odu ki, alimlər davamlı olaraq bu kimi işləri qadağan etmiş və haram olduğunu bildirmişlər."

Mərhum Ayətullah Fazil Lənkərani: "Qılıncı baş yarmaq mövzusu xalqın İmam Hüseynə (ə) daha çox marağ göstərməsinə sövq etdirmədiyi və onun müqəddəs hədəflərinə çatdırmadığı kimi pis nəticələr verməsinə də səbəb olur. Buna görə də İmam Hüseyn (ə) məktəbinə bağlı insanlar bu işlərdən uzaq durmalıdır. Hətta öncədən bu işə nəzər etmiş olsalar belə nəzirləri düzgün hesab edilmir."

Mərhum Ayətullah Şəhid Mürteza Mütehhəri: "Bu kimi mərasimlər Ortodoks xristianların mərasimlərindən qaynaqlanıb."

Mərhum Ayətullah Məhəmməd Cavad Muğniyə: "Xoş olmayan bu işlər biddətdir (sonradan qondarmadır). Din və məzhəbdə heç bir yeri yoxdur."

Mərhum Ayətullah Meşkini: "Bu kimi işlər İslam şəritində qəbul edilmir və bunlardan bəziləri zətan haramdır. Müsəlmanlar bu çəşid əməlləri İmam Hüseynin yas mərasimlərinə daxil etməkdən çəkinməlidirlər."

Ayətullah Cavadi Amuli: "İslamın zorakı din kimi tanınmasına və mətəm məclislərinin təhqir edilməsinə səbəb olan əməllərə icazə verilmir. Qılıncı baş yarmaq və bunun kimi əməllərdən uzaq durmaq tövsiyə edilir."

Ayətullah Məkarim Şirazi: "Yas və mətəm məclislər islam düşmənlərinin bəhanə gətirmələrinə və sui-istifadə etmələrinə səbəb olmayacaq şəkildə həyata keçirilməlidir. Mərasimlərin ciddiyyəti qorunmalıdır. Bununla bağlı məzhəbin ləkələnməsinə səbəb olacaq işlərdən – sinə və baş yarmaq, kəsici alətlər vasitəsilə zəncir vurmaqdan – çəkinin."

Ayətullah Məzahiri İsfahani: "Qılıncı baş yarmaq və bunun kimi işlərə icazə verilmir."

Ayətullah Seyyid Kazım Haini: "Qılıncı baş yarmaq kimi xurafatlar İslam dininin pis tanınmasına səbəb olur."

Ayətullah Nuri Həmədani: "Yas tutan əzizlər, qılıncı öz başlarınıza vurmaq əvəzinə islam torpaqlarını işğal etmiş insanlara qarşı mübarizə aparın."

Ayətullah Şeyx Muhamməd Yaqubi: "Ağıldan kənar əməllərin edilməsi, cana zərər vermək, din və Əhli-Beyt məktəbinə xəyanət və təhqirə səbəb olacaq işlərə icazə verilmir. Buna görə də xəncər vurmaq və kəsici alətlərlə bədəndən qan çıxartmaqdan çəkinmək lazımdır."

yarandır. Əksinə bu misilsiz, əvəzolunmaz aşkarlıq məzhəbi təntənə və yayır. Vilayətə bağlı olanların bənzərsiz sevgisini və İmam Hüseynə (ə) əvəzolunmaz məhəbbət və sevgini eks etdirir.

Qəmə vurmağı riya hesab edənlər yanlış düşüncədədirlər. Riya yalnız insanlar arasında yaxşı hesab olunan işlərdə olur. Qəmə vuranlar bilirlər ki, digərlərindən əlavə öz həmməzhəblərindən də bəzilərinin qınaq obyektinə çevriləcəklər. Bununla belə dediyimiz kimi savab qazanmaq ümidi ilə bunu edirlər. Qəmə vurmaq hüzn və fəryad əlamətlərindən bir nişanə olması şərt deyil və müstəhəb bir iş olması mümkündür. Beləliklə, hüzn və fəryad çərçivəsinə daxil olduğuna və həmçinin İslam şüarı kimi də müşahidə olunduğuna görə müstəhəbləyinə də fətvə vermək olar.

Hər halda, bu iş təqlidi bir məsələdir. Əgər mükəlləfin təqlid etdiyi müctəhid qəmə vurmağı caiz bilsə (icazə versə), mükəlləf bu işi etməsində müstəqildir. Əgər təqlid etdiyi müctəhid icazə verməsə, bu iş onun üçün əsla caiz deyil. Qəmə vurmaqda da digər bəzi əməllərdəki kimi fətvə fərqləri mövcuddur.

Baş vurmaq, zəncir vurmaq və qan çıxartmaqla bağlı islamın böyük merceyi təqlid alimlərinin fikrləri:

Ayətullah Seyyid Əli Xamenei: "Qılıncla baş vurmaq sonradan uydurulmuş bir əməldir və dinlə əlaqəsi olmayan işlərdəndir. Heç şübhə yoxdur ki, Allah da onun həyata keçirilməsinə razı deyil. Ümumiyyətlə, məzhəbin zəifləməsinə və onun qeyri-ciddi bir şəkildə tanıtılmasına səbəb olan əməllərə icazə verilmir."

Mərhum Ayətullah Seyyid Əbul-Həsən İsfahani: "Qılıncla baş vurmaq haramdır."

Mərhum Ayətullah Seyyid Möhsün Həkim: "Qılıncla baş vurmaq dini bir iş deyil və heç bir savabı yoxdur. Bu iş islamın, müsəlmanların və Əhli-Beytin zərərinədir."

Mərhum Ayətullah Seyyid Əbul Qasim Xoi: "Qılıncla baş vurmaq haqqında heç bir sübut yoxdur və onun müstəhəb (savab gətirən əməl) sayılması üçün heç bir fiqhi əsas mövcud deyil."

Mərhum Ayətullah Seyyid Möhsün Əmin Cəbəl Amuli: "Qılıncla baş vurmaq və yas mərasimlərində bu qəbildən olan əməllər ağıl hökmünə və şəriətə görə haramdır. Dünyada fəydası və axirətdə də heç bir savabı olmayan başı yaralamaq, şəritimizdə haram edilməsi cana əziyyət vermək anlamına gəlir. Bu əməl Əhli-Beytin xalqın gözündən düşməsinə və onların vəhşi simada əks etdirilməsinə səbəb olub. Heç şübhə yoxdur ki, bu kimi əməllər şeytan vəsvəsələrindən qaynaqsların və bu işlərdə Allahın, Peyğəmbərin və Əhli-Beytin razılığı yoxdur. Əlbəttə, bu əməllərin adlarını dəyişdirmək onun mahiyyətini və şəriətdə haram olmasını dəyişdirməz."

"hərre" faciəsi baş verdi.

7) Əmirəlmömininin (ə) övladı Məhəmməd ibn Hənəfiyyənin vəfatı...

Hicri təqviminə il 81-ci il məhərrəm ayının ilk günü Məhəmməd ibn Hənəfiyyə Əbdülməlik ibn Mərvanın hakimiyyətdə olduğu zaman 65 yaşında ikən vəfat etdi və Bəqi məzarlığında dəfn olundu. Bəzilərinin fikrincə o, ömrünün sonlarında Əbdüllah ibn Zübeyrin fitnəsindən xilas olmaq üçün Tayifə qaçıb və orada dünyasını dəyişib. Bəzi rəvayətlərə əsasən Allahın Rəsulu (s) Məhəmmədin doğumunu Əmirəlmömininə (ə) müjdə verib öz adını və ləqəbini ona əta etdi.

Məhəmməd ibn Hənəfiyyə bilikli, şücaətli və güclü bir kişi idi. Nəql olunub ki, həzrət Əlinin (ə) hüzuruna müəyyən sayda zireh gətirdilər. Zirehlədən biri adi ölükdən uzun idi. Məhəmməd zirehin aşağısını yığıb, atasının nişanladığı yerdən tutdu və dəmirdən olan o zirehin əyini (ipək) parça kimi qoparıb qısaltdı. (Muntəhayül-amal, 3-ci bölmə, 6-cı fəsil, səh.263)

Məhərrəm ayının 2-ci günü

Həzrət Hüseyn (ə) karvanının Kərbəlaya daxil olması...

Məşhur rəvayətə görə hicri təqvimi ilə 61-ci ildə həzrət Seyyidüş-şühəda (ə) öz Əhli-beyt (ə) və əshabı ilə birtikdə Kərbəlaya çatdı. Rəvayətə əsasən həzrətin atı daha hərəkət etməyib dayandı. Həzrət Hüseyn (ə) "bu məntəqənin adı nədir" deyə soruşdu. Dedilər: "Qaziriyə". Buyurdu: "Başqa adı yoxdur?" Dedilər: "Şatül-furat". Həzrət (ə) başqa adı haqqında soruşdu: Dedilər: Kərbəla. O zaman həzrət ürəkdən bir ah çəkib ağladı və buyurdu: "Əllahummə əzuzu bikə min-əl-kərbi vəl-bəla. And olsun Allaha! Bura Kərbəla torpağıdır. Allaha and olsun, bu məkanda bizimlə olan kişiləri öldürəcəklər, arvad-uşaqlarımızı əsir aparacaqlar..Ey cəmədlər, (atlardan yerə) enin ki, bizim qəbrlərimizin yeri burdadır."

Məhərrəm ayının 3-cü günü

1-Həzrət Məhəmmədin (s) insanları ilk dəfə beynəlxalq şəkildə islama dəvət və çağırışı günü

2-Həzrət Hüseynin (s) Kufə camaatına məktubu

3-Ömər ibn Sədin qoşununun Kərbəla diyarına daxil olması

4-Kərbəla torpağının bir qisminin imam Hüseyn (ə) tərəfindən alınması

1) Həzrət Məhəmmədin (s) islama dünyəvi çağırışı günü...

İslam, Mədinə və onun ətrafında bərqərar olduqdan sonra hicri təqvimi ilə 7-ci il, məhərrəm ayının 3-ü, bütün dünyanı islamın zühuruna gəlməsi xəbəri və dünyanı bu dinə

dəvət etmək məqsədi ilə müxtəlif ölkələrin şah və imperatorlarına məktub göndərərək onları rəsmi olaraq bu dinə səsləməyə başladı. Tarixçilər o məktubların sayının 12 ilə 26 ədəd arasında olduğunu yazırlar. ("Lühuf", səh. 97- "Feyzül-əllam", səh. 142)

2-Həzrət Hüseynin (s) Kufə camaatına məktubu...

Məhərrəmin 2-ci günü, imam Hüseyn (ə) kufəliklərin yazdığı məktublara cavab yazdı. Məktubda onların döənə-döənə dövət və yazılarını xatırladaraq bəyətlərinə sadiq qalmalarını və o həzrətə kömək etmələrini istədi. Həzrət, Qeys ibn Müsəhhər Seydaviyə göstəriş verdi ki, məktubu Kufəyə çatdırsın. Lakin məmurlar yolda onu həbs edib şəhadətə çatdırdılar. ("Əl-irşad", c. 2, səh. 37- "Biharül-ənvar", c.44 səh, 381)

3-Ömər ibn Sədin qoşunun Kərbəla diyarına daxil olması...

Hürr ibn Yəzid, imam Hüseyn (ə) və onun köməkçilərini Kərbəladə mühasirəyə alıb onların Kufəyə tərəf gətməsinin qarşısını adlıqdan sonra Übeydullah ibn Ziyad, Yezid qoşununun başçılığını Ömər ibn Səda tapşırırdı. Ömər ibn Səda, hicri təqviminə 61-ci il, cümə günü, məhərrəm ayının 3 - də altı və ya doqquz min nəfər döyüş qüvvəsi ilə Kərbəlayə varid oldu. ("Əl-irşad", c. 2, səh. 84 - Məaliul-Sibtəyn, c. 1, səh.301)

4-Kərbəla torpağının bir qisminin imam Hüseyn (ə) tərəfindən alınması...

Hicri təqvimi ilə 61 - ci il, cümə günü, məhərrəm ayının 3 - də, imam Hüseyn (ə), hazırda pak məzarının yerləşdiyi torpaq sahəsini 60 min dirhəmə, Neynəva və Qazariyə əhalisindən alıb onlarla şərtləşdi ki, onların qəbrini ziyarət etmək istəyənlər zavvarlara yolu göstərib onları üç gün öz yanlarında qonaq etsinlər. (Məcməül-behreyin, c.5, səh. 461, "Kərbəl" bölməsi).

Məhərrəm ayının 4-cü günü

Übeydullah ibn Ziyadın Kufə məscidində çıxışı...

Hicri təqvimi ilə 61 - ci il, məhərrəm ayının 4-də Kufə hakimi Übeydullah ibn Ziyad, camaatın imam Hüseynə (ə) kömək etməsinin qarşısını almaq üçün Kufə məscidində kəskin bir çıxış etdi. İmam Hüseynə (ə) kömək edəcəkləri təqdirə onları ölüm və edamla hədələdi. Həminin, imam Hüseynin (ə) qanının mübah olması haqqında qəzənin imzalamış olduğu fətvanı oxuyaraq göstəriş verdi ki, Kufə şəhərinin bütün giriş-çixış qapılarını bağlasınlar. (Əl-vəqayə vəl-həvadəs, c.2, səh. 123)

Məhərrəm ayının 6-cı günü

1-Həbib ibn Məzahirin Bəni Əsəddən kömək istəməsi...

2- Fərat çayının ilk mühasirəsi...

1)Həbib ibn Məzahirin Bəni Əsəddən kömək istəməsi...

salmışdı. İmam Hüseyn(ə) da ata-babası kimi yetimlər atası idi. Kufəyə gedən yolda imamın(ə) qarşısını kəsmək üçün göndərilmiş Hürrün qoşunu ilə Hüseynin(ə) rəftarı kifayət qədər humanist idi. Suyu qurtarmaqda olan düşmən qoşununun əsgərlərinə, hətta onların heyvanlarına da su verildi.İgidlikdə dillər əzbəri olmuş Hürr su içərkən xələtindən titrəyirdi. İmam Hüseyn(ə) isə ona sakit və rahat olmağı, özündən sonra atına da su verməyi buyurdu. Aşuradan bir gün öncə Hüseyn(ə) kufəliklərin ona yazdığı məktubları bir tonqal qalayaraq yandırdı və səbəbinin xainliyə müqabil yarana biləcək təbii qəzəb olduğu düşünüldükdə o həzrətin(ə) cavabı çox qəribə olur. İmam(ə) buyurur ki, bu işi əsla qəzəbə görə etmir, əksinə ondan sonra məktubların ibn Ziyadın əlinə düşərək kufəliklərdən bir çoxunun öldürülməsindən qorxması idi. İmam Hüseynin(ə) mərhəməti xain insanları belə düşüncəyə qədər geniş idi. Çünki onun mərhəməti ilahi mərhəmətdən qaynaqlanırdı.

Müəllif: Rza Əliyev

Qəmə vurmaq:

Müqabil tərəfin iddiası- Qəmə vurmağın haramlığı və yaxud Quran və Sunnəyə zidd olması sübut olunmayıb:

Qəmə vurmağın caizliyini (icazəli olduğunu) iddia edənlər belə deyirlər: “ Qəmə vurmağın caizliyinə işarə olunan rəvayətləri qəbul etmək məcburiyyətindəyik (Xanınm Zeynəbin (s.ə.) kəcavənin sütnu ilə başına vurmaı və İmamın (ə) buna etiraz etməməsi və digər bu kimi bəyan etdikləri dəlillər kimi). Yaxud da deyirlər ki, Quran və Sünnədə bu barədə, nə ıerasına nə də qadağasına heç bir nəssaşkar dəlil) gəlməmişdir. Bu sonradan baş vermiş işdir. Sonradan baş verən hər bir işdə fiqhi qanun və meyar budur ki, haramlığı sübut olmadıqı təqdirdə həmin iş mübahdır (yəni, caizdir) və heç bir günahı yoxdur.

Bəli, bu dəlillərə qarşı tərəfin qəmə vurmaq barədə haram fətva verən bəzi hissə alimləri etiraz edərək demişlər: Qəmə vurmaq özünə zərər yetirməkdir, zərər yetirmək isə şəriətdə haramdır!

Qəmə vurmağın caizliyini qəbul edənlər isə onlara belə cavab verirlər: Qəmə vurmaq tam zərər olmadığına görə haram deyil. Əksinə birbaşa ölüm ilə nəticələnən, bir üzüvün məhv olması və yaxud kəsilməsi və buna oxşar hallar haramdır.

Bəziləri də “Ünvanı-sanəvi” ilə qəmə vurmağı haram etmiş və demişlər: Həqiqətən, qəmə vurmaq insanlarda Əhli-beyt (ə) məzhəbinə nifrət yaradır.

Digər bir dəstə bunlara belə cavab verir: Qəmə vurmaqla heç də məzhəbə nifrət

Belə bir gündə Həbib ibn Məzahir, həzrət imam Hüseynin (ə) icazəsi ilə Bəni-Əsəd qəbiləsindən kömək istəmək üçün onların arasına yollandı. Onlardan bir dəstəni kömək üçün Kərbəlaya yola saldı. Lakin Ömər ibn Sədin casuslarının fəaliyyəti nəticəsində Bəni-Əsəd qəbiləsi arasında qarşıdurma baş verdi. Qarşıdurma nəticəsində Bəni-Əsəd qəbiləsindən bir qrupu şəhid oldu, qalanları da çarəsiz qalıb qaçdılar. (Mədinədən Mədinəyə, səh.368)

2- Fərat çayının ilk mühasirəsi...

Bir rəvayətə əsasən Ömər ibn Səd və Şəbə ibn Rəbi, məhərrəm ayının 6-ı üç min nəfər qoşunla birgə Fərat çayını mühasirəyə aldı. (Mədinədən Mədinəyə, səh.360).

Məhərrəm ayının 7-ci günü

Fərat suyunun İmam Hüseyn (ə) karvanına qadağan olunması...

Übeydullah ibn Ziyad çox sayda qoşunu imam Hüseynlə (ə) döyüşmək üçün

Kərbəlaya göndərdikdən sonra onlar vasitəsi ilə o həzrəti tamamilə öz ordusunun mühasirəsinə aldı. Ömər ibn Sədə məktub yazıb göstəriş verdi ki, su ilə Hüseynin (ə) arasını kəssin və onun əskərlərinin sudan istifadə etməsinə icazə verməsinlər. (Onun gümanına görə, vaxtilə Osman ibn Əffanın sudan istifadə etməsi qadağan olunmuşdu). Ona görə də ibn Səd, birbaşa Əmr ibn Həcəc Zübeydini beş yüz nəfər süvari ilə suyu əhatəyə almaq vəzifəsini yerinə yetirməyə təyin etdi ki, imam Hüseyn (ə) və onun köməkçilərinə su götürməyə imkan verməsinlər. (Əl-İrşad, c.2,səh. 86)

Məhərrəm ayının 8-ci günü

İmam Hüseynin (ə) Kərbəladə Ömər ibn Sədlə görüşməsi...

İmam Hüseyn (ə) heç bir halda döyüşün baş verməsinə razı deyildi. Mühərrəbinin qarşısını almaq üçün çox çalışdı. Bu üzdən hədayət əsnasında ya o həzrətin, bəyət etmədən gəldiyi yerə qayıtməsi, ya da müsəlman kimi yaşamaq üçün (digər ölkəyə) islam ölkəsinin sərhədlərindən birinə gətməsi barədə müqabil tərəflə razılığa gəlmək üçün Ömər ibn Sədlə görüşdü. Ömər ibn Səd, görüşün nəticəsini (imamın(ə) təklifini) Übeydullah ibn Ziyada göndərdiyi bir məktubda yazdı. Übeydullah məktubun cavabında onu şiddətlə danlayıb göstəriş verdi ki, imam Hüseyn (ə) və onunla birgə olanlar Yezidə bəyət etmədikləri təqdirdə onlarla sona kimi döyüşsün. (Səfinətül-bihar, c.2, səh. 270, “Ömər” bölməsi)

Məhərrəm ayının 9-cu günü

- 1- İmam Hüseynin (ə) xeymələrinin mühasirəyə alınması...
- 2-Şümrün əmnaməsinin həzrət Abbas tərəfindən (ə) rədd olunması...
- 3-İmam Hüseyn (ə) tərəfindən mühərrəbinin təxirə salınması istəyi...
- 4- İmam Hüseynin (ə) (düşmənlərə) xitabı...

yetirildiyi və necə qətl olunduğu nəzərə alınarsa aşura dəhşəti terrorizmin və qətlamların başında dayanır. Damarlardakı qanı donduran aşura gününün zülmələri necə vaxt öncədən cücarməyə başlamışdı. Hələ Muaviyənin dövründə Hz.Əlini(ə) sevmə insanlara olunan haqsızlıq və təcavüzlər aşura qətlamlarının ilk cücərtiləri idi. Hz.Əlinin(ə) yaxın dostu olmuş Hucr ibn Ədiy və iki gənc oğlunun vəhşicəsinə Muaviyə tərəfindən öldürülməsi, şişlərin daim təqib və təzyiq altında yaşaması aşuraya doğru aparən yolun başlanğıcı idi. Kərbəla faciəsinin yaxınlaşması isə İmam Hüseynin(ə) Kufəyə göndərdiyi elçilər olan Muslim ibn Əqil və Qeys ibn Muzəhərin qətlilə hissə olundu. İmam(ə) ardıcıl şəkildə 10000 məktub yazaraq öz şəhərlərinə çağırmış Kufə əhalisi öncə Müslümlər, sonra isə Hüseynin(ə) özüni də qoydular.

Qəddarlıqları hələ Muaviyənin dövründən şişlərə bəlli olan düşmənlər əsgərləri Müslümləri öldürməklə sakitləşməmiş və onun iki azyaşlı balasının da başlarını kəsmişdilər.

Bundan öncə Hz.Əli(ə) həyatda olduğu zaman Muaviyənin Hicaz torpaqlarına qarət məqsədilə göndərdiyi ordu komandanı Busr ibn Ərtad da Peyğəmbərin(s) əmisi oğlu və Əlinin(ə) Yəməndəki nümayəndəsi olan Übeydullah ibn Abbasın iki yeniyetmə oğlunu amansızcasına öldürmüşdü. Görünən budur ki, yad əllərlə yaradılmış müasir terroristlərin “baş kəsmə mədəniyyəti” Muaviyə və Yezid hakimiyyətinin şişlərə və əhli-beyti sevmə insanlara qarşı ən güclü silahı idi. Qeyd etmək lazımdır ki, aşura günündəki dəhşətlərdən qabaq İmam Hüseynin(ə) Bəsrə şəhərinə göndərdiyi elçisi Süleyman ibn Əzim də Yezid hakimiyyətinin dirəyi olan ibn Ziyad tərəfindən öldürülmüşdü. Bütün bunlar Aşuraya qədər baş verən qəddarlıqların çox az bir hissəsidir.

Amma aşura günü...Şişlərin və ümumiyyətlə, qəlbində rəhm olan bütün insanların ürəyini yandıran zülmətlə dolu bir gün... Mərhəmətli insanların Hz.Zeynəb(s.ə) kimi görməyə deyil, hətta eşitməyə belə tab gətirə bilmədiyi dəhşətli qətlərlə dolu bir gün...Fərat çayının yolu bağlanmaqla İmamın(ə) qoşunu susuz qoyuldu, 6 aylıq südəmə körpə boğazından oxlandı, Hüseynin(ə) qardaşları və qardaş oğulları bir-cə-bircə öldürüldü, Əbəlfəzlin(ə) qolları kəsildi, Hüseynin(ə) gənc oğlu Əliəkbər gözünün qarşısında tika-tikə doğrandı və daha nələr...Qələm o dəhşətləri yazmağa acizdir! Bütün bunlar azmış kimi şəhid olmuş İmam Hüseyn(ə) və dostlarının cəsədləri üzərindən atlar çapıldı. Qadınların xeymələrinə hücumlar edildi və bu kimi bir çox şərəfsiz işlər görməkdən çəkinilmədi.

Lakin İmam Hüseynin(ə) mərhəməti...Eynilə babası Peyğəmbər(s) və atası Əli(ə) kimi o da bir rəhmət və qayğıkeşlik nümunəsi idi. Aşura günündə yerə düşmüş cəsədlərdəki yaraların içində digərlərindən seçilən bir yara o həzrətin(ə) bədənində daha öncə yaranmışdı. Gecələr ərzəqlə dolu ağır zənbili belinə atıb qapı-qapı fəqirlərin və yoxsulların evlərinə baş çəkməsi və onların ehtiyacını qarşılaması üzündən belinə yara düşmüşdü. Bu işin gündəlik və tez-tez olması onun yarasını da gözə görünən hala

5- İmam Hüseyn (ə) xeymələrinin ətrafında xəndəklərin qazılması...

6- Şəhadət qüslü...

1) İmam Hüseynin (ə) xeymələrinin mühasirəyə alınması...

İmam Sadiq (ə) buyurub: Tasua günü, imam Hüseyn (ə) və onun ətrafında olanlar Kərbəladə mühasirəyə alındı, Şam qoşunu o həzrəti öldürmək üçün toplandı.

Mərcanənin oğlu və Ömər İbn Səd onların ətrafında toplanan qoşunların sayının çoxluğundan sevinirdi. O həzrəti və onun dostlarını zəif sayıb onlara kömək gəlməyəcəyini və iraqıların həzrətə kömək etməyəcəyinə əmin oldular.

2- Şümrün əmanaməsinin həzrət Abbas tərəfindən (ə) rədd olunması...

Tasua günü məlun Şümr, həzrət Əbəfəzlül Əbbas (ə) və onun qardaşları üçün əmannamə (onların təhlükəsizlikdə olmasını göstərən rəsmi şəhadətnamə) gətirdi.

Şümr, imam Hüseynin (ə) xeymələrinə çatan zaman qışqırdı: “Bacımızın oğlanları hardadır?” O böyük şəxslər cavab vermedilər. İmam Hüseyn (ə) buyurdu: “Fasiq də olsa ona cavab verin!” Həzrət Əbbas (ə) onun cavabında buyurdu: “Nə deyirsən?”

Şümr dedi: “Mən sizə Übeydullah tərəfindən əmannamə gətirmişəm. Hüseyn (ə) üçün özünüzi ölümə verməyin!” Həzrət Əbbas (ə) uca səslə buyurdu: Allahın lənəti sənə və sənin amanına olsun! Peyğəmbər (s) qızının oğlu amanda olmadığı halda biz amanda olaq?!” (Ənsabül-əşraf, c.3, səh. 184)

3- İmam Hüseyn (ə) tərəfindən müharibənin təxirə salınması istəyi...

Məhərrəmin doqquzunda, əsr vaxtı Ömər ibn Səd öz qoşunlarına üz tutub bağırdı: “Ey Allah ordusu, atlarınızı hazır edin və sevinin ki, cənnətə gedirsiniz!” Beləliklə onun ordusu, imam Hüseynin (ə) xeymələrinə tərəf hərəkət etdi. İmam, öz xeyməsinin önündə oturub qılıncına söykənmişdi. Başını dizinin üstünə qoymuşdu. O zaman mübarək başını qaldırıb həzrət Əbülfəzlə (ə) buyurdu: “Ey Əbbas, canım sənə fəda olsun, atına stüvari ol və onlardan soruş ki, nə üçün bura gəliblər?” Həzrət Əbbas (ə) iyirmi nəfər səhəbə ilə birlikdə düşmənin qoşunu tərəfə gedib onların nə üçün gəldiklərini soruşdu. Ömər ibn Səd onun cavabında dedi: “Ya Yezidə bəyət edin, ya da qanlı döyüşə hazır olun”. Həzrət, onlara dedi: “Gözləyin, sizin sözününi imam Hüseynə (ə) çatdırım.” Onların sözününi o həzrətə (ə) çatdırdı. Həzrət (ə) buyurdu:

“Qardaşım Əbülfəzl! Düşmənin ordusuna qayıt, namaz və Allaha razı niyazla məşğul olmaq üçün bu axşamı onlardan möhlət al. Allah bilir ki, mən namazı, Quran oxumağı və dua etməyi necə sevirəm.” Beləliklə müharibə bir gün təxirə düşdü.

4- İmam Hüseynin (ə) (düşmənlərə) xütbəsi...

İmam Səccad (ə) buyurub: Atam imam Hüseyn (ə), aşura gecəsi bütün səhəbələrinin öz yanına çağırırdı. Onun sözlərini eşitmək üçün mən də xəstə olduğum halda atamın yanına gətdim. Atam, əshaba və öz köməkçilərinə buyurdu: “Ən gözəl sitayişlə Allah itaət edir, xoşluq və rəhatsızlıqda Ona şükr edirik. İlahi, Sənə şükr edirik ki, bizi peyğəmbərliklə (s) əziz etdin, Quran təfsirini və dinin fiqh elmini bizə karamət buyurdun. Bizə eşidən qulaq, görən göz və ayıq ürək əta etdin. Bizi şükr edənlər

həyatları boyunca yaşatmış olduqları mənəviyyatın kuliminasiyası və məntiqi nəticəsi idi. Onlar dünyaya və içindəkilərə zərrə qədər belə bağlanmışdılar deyə, rahatlıqla İmam Hüseynə(ə) qoşulub Kərbəlaya üz tuta bildilər. Həmçinin uca Allaha ələ bərk və möhkəm şəkildə bağlanmışdılar ki, Onun razılığı üçün öz mallarından, əhli-əyalından və ən əsas isə bal kimi hər şeydən şirin canlarından keçdilər. Onlar Hüseynin(ə) eşq dolu bu cümləsinin həqiqətini öz ürəklərinə yazmış şərəfətlı insanlar idi: “*İlahi Səni tapan nə itirib ki, Səndən uzaq düşən nəşə tapa bilsin*”.

2)Dünyapərəstlik: insan övladının dünya və onun içindəkilərlə olan sarsılmaz rabitəsi ilahi məhəbbətlə birgə olmazsa, şübhə yoxdur ki, gün keçdikcə bu rabitə daha da güclənəcək və ələ bir həddə çatacaqdır ki, bu əlaqənin gözənlilmədən qırılması-yəni ölüm insan üçün arzuolunmaz və qorxulu olacaq. İlahi nəbilər insanları Allahi sevib Ona itaət etməyə çağırdılar ki, qaçılmaz ölüm həqiqəti onlar üçün qorxulu bir şey olmasın. Oudur ki, islami təlimlərin məntiqinə əsasən həyatı ibadətə keçən insanın dünyapərəst olması labud və inkarolunmaz həqiqətdir.

Yezid tərəfdarlarının uca Allaha itaət və ibadətədən uzaq düşdüklerini qeyd etdik. Nəticə etibarlı ilə onların dünyapərəst olması da təbii bir hal idi. Lakin onların dünyaya pərəstəsi özünün pik həddinə çatmışdı. Tanınmış səhəbə Səd ibn Vəqqasın oğlu Ömər İmam Hüseyn(ə) ağamı çox yaxşı tanıdığı və onun nə cür fəzilətlərə sahib olduğunu bildiyi halda Yezid qoşununa rəhbərlik etdi. Çünki ona Yezidin sağ əli hesab olunan Kufə şəhərinin əmiri ibn Ziyad, Rey torpaqlarında başçılıq məqamı verəcəyini vəd etmişdi. Əbəs deyildir ki, Yezidin qoşununda onların çoxu kiçik məbləği bəxşişlərin müqabilində İmam Hüseynə(ə) qarşı vuruşurdu. Onların qəlbi dünya sevgisindən ələ bərkimişdi ki, nə uşaqlara rəhm etdilər, nə də əsir düşmüş qadınlara. Beyinləri dünya arzularına çatmaq üçün dəhşət doğuracaq həddə qəzəblə dolmuşdu. Nəticə göz qabağında idi. 6 aylıq uşaq öldürüldü, Əbəfəzl(ə) qolları kəsildi, heç kim sağ buraxılmadı və Hüseynin(ə) başını kəsməklə də ürəkləri soyumadı. Qadın və uşaqları zülmə Yezidin sarayına əsir apardılar. Hələ bəs deyilmiş kimi yol boyu İmam Hüseynin(ə) başını nizəyə taxıb ona kafir və xarici(uca Allaha pənəh aparırıq) dedilər. Çünki onların qəlbi dünya sevgisində qərq olmuşdu və onlar zərrə qədər də Allahdan qorxmurdular.

Lakin Hüseynin(ə) vəfəli dostları... Onlar dünyaya aid hər bir şeylərini tərk edib İmam(ə) qoşulmuşdular. Həbib ibn Məzahir Kufədən olan imkanlı və geniş ailəyə sahib yaşlı bir kişi idi. Hər şeyini geridə qoymuş və özünü Peyğəmbər(s) nəvəsinə həsr etmişdi. Həbib kimi digər səhəbələr də dünyada olan hər şeylərindən əlavə canlarını da imama(ə) təslim etmişdilər. Çünki onlar zərrə qədər bu həyata bağlanmış və bütün qəlbləri ilə Allahdan qorxurdular. Zədən şəhadətləri də məlum həqiqətin ən son və mükəmməl təəcəssümü idi.

3)Qəddarlıq: aşura günü- insanlıq tarixinin ən faciəli səhnəsidir. Kimin qətlə

daha şiddətli olacaq. Lakin bu hüzn, ağlamaq və göz yaşları insanı Allahın itaətindən sapdırmamalıdır. Peyğəmbərlər(s) və onların əzizləri üçün ağlayıb göz yaş axıtmaqsa bizə tövsiyə olunmuş və iman əlaməti hesab edilən əməllərdəndir.

Müəllif: Hacı Heydər Məmmədov

Huseyn(ə) düşmənlərinin xüsusiyyətləri:

Həyatı paklıq və ismətlə zəngin olmuş bir insana cəsarət etmək yalnız və yalnız Allahla düşmənçilikdən qorxmayan adamdan müşahidə oluna bilər. Sözügedən cəsarətin ölümlə hədələmək olduğu nəzərə alındıqda həmin şəxsin uca Allahdan heç çəkilmədiyi aşkar olur. Həmin pak insanın isə ələmlərə rəhmət olan Peyğəmbərin(s) nəvəsi olduğu, hər növ çirkinlik və günahdan uzaqlaşdırılmış pak əhli-beytə mənsubluğu, barəsində ilahi rəsulün “o məndəndir, mən də ondanam və o cənnət cavanlarının ağasıdır” dediyi bilindikdə İmam Huseyn(ə) düşmənlərinin nə qədər rəzil adamlar olduğu anlaşılar. Əlinizdəki bu bukletdə öz adlarını tarixin ən qara səhifəsinə böyük hərfərlə yazmış o vicdansız şəxslərin üç əsas cəhətinə işarə edəcəyik və onların necə şərəfli bir insanla vuruşduqlarını göstərəcəyik.

1) İbadətsizlik: varlıq aləminin yaradıcısına olan itaət və ibadət insan övladının birinci vəzifəsidir. İlk insani vəzifəsinə yerinə yetirməyən şəxs digər yükümlülüklərinin öhdəsindən heç bir halda gələ bilməz. Nəticə etibarı ilə Allaha ibadət etməyərək Ondan uzaq düşmüş adamın istənilən günaha bulaşması ehtimal olunur. Ömrü boyunca alını bir dəfə də olsun səcdəyə düşməklə yerə qoymamış Yezid kimilərin İmam Huseyn(ə) kimi pak insanları qətlə yetirməsi də eynilə ilahi itaətin nəticəsi ilə uyğunluq təşkil edir.

Həqiqətən, İmam Huseyn(ə)-ın düşmənləri namaz və bu kimi ilahi itaət hesab olunan əməllərin nə olduğunu anlamamışdılar. Yezid və digər əsas başçılar namaz qılmamaqdan əlavə şərab içmək, meymunla oynamaq və möhtərəm insanları öldürməkdən də çəkinmirdilər. Onların köməkçiləri isə bəzən namaz qılıb ibadətə zahirdə meyl göstərsələr də ilahi itaətin həqiqətini heç başa düşməmişdilər. Nə dini mərifətləri var idi, nə də uca Allahla köklü rabitələri. Həqiqətən, onların heç biri ruhları ilə ibadətə bağlanmamışdı. Bu itaət və ilahi ibadətin yoxluğu Huseyn(ə) düşmənlərinin əsas göstəricisi idi.

Lakin İmam Huseyn(ə)-ın səhəbələrinin həli... Necə də qəribə və dərin ilahi məhəbbətlə dolu bir səhnə... Onların Aşura günündəki abu-havası. Aşura günü

sırasıda qərar ver! “Əmma b'əd(və sonra)”. Həqiqətən mənim yoldaş və əshabımdan daha yaxşı və daha vəfalı biriləri olduğunu zənn etmirəm. Öz Əhli-beytimdən (ə) daha itaətli və daha çox sileyi-rəhmə bağlı qalanını tanımıram. Mənə kömək etdiyinizə görə Allah sizə yaxşı mükafat versin. Bilirəm ki, sabah bunlarla döyüşəcəyik. Mən sizinlə olan bəyətəmi aradan qaldırıram. Yola düşüb getməyiniz və təhlükəli məkandan uzaqlaşmanız üçün gecənin qaranlığından örtük kimi istifadə etməyinizə icazə verirəm. Sizlərdən hər biriniz Əhli-beytimizin (ə) bir nəfərinin əlini tutub kənd və şəhərlərə dağılın ki, Allah, (belədən xilas etməklə) öz fərcini sizin üçün qərar versin. Bu camaatın işi mənimlədir. Mənə əlləri çatsa, sizinlə işləri olmayacaq.” İmamın(ə) buyurduqlarından sonra Əhli-beyt (ə) və o həzrətin əshabı bir-birinin arxasınca qalxıb şəhərdəki öz fədakarlıq və imam Huseynə (ə) vəfalı olacaqlarını ciddi şəkildə bildirdi. (Kəmal-i-İbn Əsir, c. 4. Səh. 57, Əl-İrşad, c.1, səh. 91).

5- İmam Huseyn (ə) xeymələrinin ətrafında xəndəklərin qazılması...

İmam Huseyn (ə) köməkçilərinə fərman verdi ki, xeymələrin ətrafında xəndək qazınlar. Onu ox və neylə doldursunlar ki, düşmənlər hücum edəndə zaman onları yandırmağı bacara bilsinlər, düşmənlə xeymələr arasında yolu kəsib təkəə imamın (ə) köməkçilərinin yerləşdiyi hissəni açıq qoysunlar və döyüş orada baş tutsun. (İmamül-Huseyn (ə) və əshabuh, səh.257)

6- Şəhadət qüslü...

İmam Huseyn (ə) həzrət Əli Əkbəri otuz nəfər süvari və iyirmi nəfər piyada qoşunla fəratdan su gətirmək üçün göndərdi. Onlar öz tuluqlarını su ilə dolu halda xeymələrə gətirdi. İmam(ə) öz əshabına üz tutub buyurdu: “Qalxın və su için. Bu, sizin sonuncu əzuqənizdir. Dəstəməz alın, qüsl edin və paltarlarınızı yuyun ki, sizin kəfəniniz olsun”. Nəql olunub ki, Əbdürrəhman və Bürəyr ibn Xuzəyr təmizlənmək - hamam və nəzafət üçün nəzərdə tutulan çadırın qapısında növbədə durmuşdu. Bürəyr Əbdürrəhmanla zərəfat edirdi. Əbdürrəhman ona dedi: “İndi zərəfat vaxtı deyil”. Bürəyr dedi: Mənim qohumlarım bilir ki, mən nə cavanlıqda, nə də yaşlılıqda (qocalıqda) zərəfat əhli olmamışam. Mənə səadət və cənnət vəd olunduğu üçün sevindiyimdən özümə sığmıram, özümə cənnət arasında məsafənin təkəə şəhadət olduğunu bilirəm. (“Əmaleyi-Şeyx Səduq”, səh. 221, 30-cu məclis).

Məhərrəm ayının 10-cu günü

1-İmam Huseynin (ə) aşurası...

❑ İmam Huseynin (ə) münacatı...

Şəhidlər ağası, sübh vaxtı sübh namazını öz vəfalı əshabı ilə birgə qıldı. Sonra mübarək əllərini göyə tərəf qaldırıb belə münacat etdi: “Ey Allah! Çətiliklərdə həmişə mənim sığınacağım və ümidimsən. Mənə nəzil olan hər belada pənah və köməkçimsən. Ey Allah! Ürəyi sindiran, çarəsiz, dostu rahatsız edən, düşmənin tənəsinə səbəb olan ağırli yaralardan sənə şikayət edirəm. Sənə ümid etmək, insanı başqasına ürək bağlamaqdan

ehtiyacıdır. Bağlı qapıları aç, ümid rövzələrin göstər! Bütün nemətlər və yaxşıqlar Səndir! Sən arzuların yeganə (son) məqsədisən (Əl-irşad, c. 2, səh. 96.)

İmam Hüseynin (ə) öz qoşununu nizama salması...

Şəhidlər ağası Həzrət Hüseyn (ə), sübh namazından sonra xeymələrin önünə gedib 32 süvari, 40 piyadadan ibarət qoşununu yerbə-yer etdi. Onları üç dəstəyə böldü. Zühəyr bin Qeyni sağ tərəfdə, Həbib ibn Məzahiri sol tərəfdə duran dəstənin başçısı təyin etdi. Üçüncü dəstəni onların arasında qurmasını qərara alıb özü də orta dəstənin sırasında durdu. Bayraqı, qardaşı həzrət Əbelfəzl Əbbasa (ə) tapşırdı. (Əl-irşad, c. 2, səh. 95.)

İmam Hüseynin (ə) xütbəsi...

İmam Hüseyn (ə) həddindən artıq və çox çalışırdı ki, döyüşün və qan tökülməsinin qarşısını ala bilsin. Daş qəlbələri yumşalsın və yatmış vicdanları oyansın deyər dəfələrlə düşmənin ordusuna nəsihət edir və öyüd verirdi:

“Ey camaat! Mənim sözümlü eşidin və müharibəyə tələsməyin ki, qoy mənə vacib olanı və üzərimdə olan haqqınıza görə sizə moizə edim və məsələnin həqiqətini sizə deyim. İnsafla gəlsəniz səadətə çatacaqsız. Əks təqdirdə ədalət və insaflı yoldan çıxmış olacaqsız. O zaman qərara gəldiyinizi yerinə yetirin və bizimlə döyüşün. Böyük Allah mənim ixtiyar sahibimdir. O Allah ki, Quranı nazil edib və xeyir əməl sahiblərinin ixtiyarı Onun əlindədir.

Mənim əsil-nəsəbimi xatırlayın, görün ki, mən kiməm?! Özümlə gəlin və özümlü qıncın! Baxın, mən öldürmək və hörmətimi sındırmaq rəvadırımı?! Mən,

Peyğəmbərinizin (s) qızının oğlu, onun canını və əmisi oğlunun övladı deyiləmmi? O kəs ki, hamıdan öncə iman gətirib, Allah Rəsulunun (s) Onun tərəfindən gətirdiyini təsdiqlədi?! Şəhidlər ağası Həmzə mənim əmin deyilmi?! Cənnətə daxil olması üçün Allahın iki qanad verdiyi Cəfər Təyyar mənim əmin deyil?! Allahın Rəsulunun (s) mənim və qardaşım haqqında “bu iki nəfər, cənnət cavanlarının ağasıdır” deyər buyurduğunu bilmirsinizmi?!

Sözümlü qəbul etmir və sözümlün düzliyinə şübhə edirsinizsə, and olsun Allaha ki, Onun yalan danışanları düşmənin saymasını bildiyim vaxtdan indiyə kimi heç zaman yalan danışmamışam. Sizin aranızda düzlükdə məşhur olanlar vardır ki, mənim sözlərimi təsdiqləyir. Cabir ibn Əbdullah Ənsari, Əbu Səid Xidri, Səhl ibn Səd Ənsari, Səhl ibn Səd Səidi, Zeyd ibn Ərəqəm və Ənəs ibn Malikdən soruşun ki, Allahın Rəsulundan (s) eşitdiklərinə danışsınlar və mənim sözümlün düzliyi sizin üçün sabit olsun. Bu şahidlik mənim qanımı tökməyinizin qarşısını almazmı?! (Biharül-ənvər, c. 45, səh. 6)

Döyüşün başlanması...

Ömər ibn Səd, İmam Hüseynin (ə) qoşununa yaxınlaşdı. Oxu kamana qoyub o həzrətin qoşununa tərəf atdı və dedi: “Hamınız Übeydullah ibn Ziyadın yanında şahidlik edərsiniz ki, ilk olaraq mən, onlara tərəf ox atdım.”

Beləliklə rəsmi şəkildə döyüş başladı. İmamın (ə) əshabından hər biri qeyri-bərabər

İslam tarixində Əhli beyt imamlarının da ağıladığı və öz şiələrinə şəriət çərçivəsində ağılamağa təşviq etdikləri qeyd olunmaqdadır. Buna misal olaraq bir neçə rəvayəti qeyd edirik:

1) Şeyx Tusinin "Əmali" kitabında İbn Abbasdan nəql olunur ki, Peyğəmbər(s) vəfat məqamında olan zaman saqqalı göz yaşlarından islanana qədər ağıladı. Peyğəmbərdən(s) soruşdular: Ey Allahın elçisi, səni ağladan nədir? Buyurdu: Züriyyəmə (əhli beytime) və ümmətimdən olacaq pis insanların onlara edəcəklərinə görə ağlayıram. Sanki Fatiməyə menden sonra necə zülm olunduğunu indidən götrürəm. Məni səsləyib nida edir: “Atacan! Atacan!” Lakin ümmətimdən heç kim ona yardım etmir. Həzrəti Fatimə(s.ə) bu sözləri eşidib ağladı. Peyğəmbər(s) ona dedi: Ağlama, mənim əziz qızım. Həzrəti Fatimə(s.ə) dedi: Məni ağladan səndən sonra qarşılaşacağım zülmərlər deyil. Mən sənə ayrılığa ağlayıram, ey Allahın elçisi! Peyğəmbər(s) buyurdu: Müjdə olsun, ey Muhəmmədin qızı sən mənə ilk yetişənlərdən olacaqsan. Həqiqətən, sən əhli beytimdən mənə qovuşacaq ilk şəxsən.” 12

2) Əllamə Məclisinin "Biharul ənvər" kitabında Süveyr ibn əbi Faxitə İmam Əli ibn Hüseynin(ə) bir Qüreyşli kişiyyə Adəmin oğlanlarının əhvalatı barədə danışdığını eşidir. İmam(ə) sözünün sonunda belə buyurur: "... Adəm qırx gecə-gündüz oğlu Həbilə ağladı..." 13

3) Əllamə Hillinin "Vəsailuş şia" kitabında İmam Sadiq (ə)-dan nəql olunur ki, O Həzrət belə buyurmuşdur: "...İmam Əli ibn Hüseyn atası Hüseyn ibn Əliyə (Allahın salamı onlara olsun) iyirmi və ya qırx il ağlamışdır. Hər zaman qarşısına təam qoyulduqda Hüseynə ağlardı. Xadimlərdən biri ona dedi: Sənə qurban olum, ey Allah elçisinin balası, bu halın səni həlak edəcəyindən qorxuram! Həzrət bu ayəni tilavət etdi:" Dedi: «Mən öz ağır kədər və qüssəmdən (sizə deyil) yalnız Allaha şikayət edirəm və Allah tərəfindən sizin bilmədiyiniz bir şey (Yusufun diri olmasını) bilərəm." (və imam(ə) əlavə etdi) Fatimə balalarının qətlini xatırladığım hər zaman göz yaşları məni boğur!" 14

Məqaləni diqqətlə oxuduqdan sonra belə bir nəticə almaq olar ki, insanın öz əzizi üçün ağılaması və ya göz yaş axıtması təbii hiss olduğu üçün şəriət nöqtəyi nəzərdən də icazəli hesab edilir. Əlbəttə, dünyasını dəyişən insanın mövqeyi, kamalı, məqamı hər nə qədər uca və qətlə yetirildiyi şərait hər nə qədər dəhşətli olarsa ona olan hüzn də

¹²عن عبد الله بن عباس، قال لما حضرت رسول الله صلى الله عليه و آلير الوفاة بكى حتى بليت دموعه لحية، فقلل له يا رسول الله، ما يبكيك فقال أكي الزين، و ما اتجمع بهم شرار أشقى من بعدى، كأكى فاطمة الزين و قد ظلمت بعدى و هي تتادى يا أيتها، يا أيتها فلا يعينها أحد من أشقى، فسمعت ذلك فاطمة (عليها السلام) فقلل لها رسول الله صلى الله عليه و آلير لا تبكين. يا نبية، فقللت لست أكي لما يصنع بي من بعدك و لكن أكي لفرأك، يا رسول الله، فقلل لها أشدري يا بنت محمد بسر عة الحاق بي، فأنك أول من يلقي بي من أهل بيتي.

¹³ Əllamə Məclisi. Biharul ənvər kitabı, cild 11, səh. 230

¹⁴... علي بن الحسين (عليه السلام) فبكى على الحسين (عليه السلام) عشرون سنة أو أربعين سنة، ما وضع بين يديه طعام إلا بكى حتى قل له مولى له: ... جلت ذكالك، أي أكلت عليك أن تكون من الهالكين، قال: «إني أشكر بني وخزائي إلى الله، وأعلم من مالا تعلمون» «إني لم أذكر مصرع بني فاطمة إلا خنتي لذك عير».

Fəzl deyir: “Yuxum ağır yuxu idi”. Peyğəmbər (yənə də) soruşur: “Nə yuxudur o?”. Ummul Fəzl deyir:” Gördüm ki, sənin bədənindən bir parça ayrılıb mənim qucağıma qoyuldu. Peyğəmbər(s) buyurdu: “Yaxşı yuxu görmüsən. İnşaallah Fatimə(s.ə) bir oğlan uşağı dünyaya gətirəcək və o, sənin qucağında olacaq. Fatimə(s.ə) Hüseyni(ə) dünyaya gətirdikdən sonra, uşaq Peyğəmbərin(s) dediyi kimi mənim qucağımda böyüdü. Bir gün Peyğəmbərin(s) hüzuruna daxil oldum və Hüseyni(ə) onun qucağına qoydum. Birdən mənim gözümlə Peyğəmbərin(s) gözələrindən axan yaşlara düşdü. Dedim: “Ey Allahın Peyğəmbəri, anam və atam sənə qurban olsun?” Peyğəmbər(s) buyurdu: “Cəbrayıl yanıma gəlib xəbər verdi ki, mənim ümmətim bu oğlumu öldürəcək. (Ummul Fəzl) dedi: “Bunu?!(yəni bu uşağı öldürəcəklər?)” Peyğəmbər(s) buyurdu: “Bəli, (Cəbrayıl) mənə onun qırmızı türbətindən bir qədər gətirdi”. 10

Buna bənzər digər rəvayətləri də xatırlatmaq olardı. Lakin bizim məqalənin həcminə sığışmayacaq deyə onları gətirmədik. Aqlamaq və göz yaşı axıtmaq Peyğəmbərin(s) zamanında meydana çıxmamışdır, əksinə bu təbii hal və hadisə ən qədim tarixin dərinliklərinə qədər uzanmaqdadır. Belə ki bir çox peyğəmbərlərin müxtəlif məqamlarda aqlayıb göz yaşı axıtmaları tarixin yaddaşında həkk olunmuşdur. Allah təala Qurani Kərimdə Yusif surəsinin 84-cü ayəsində belə buyurur: " Və onlardan üz döndərib dedi: «Heyif Yusufdan!» Və qəm-qüssədən (qəm-qüssənin çoxluğundan) onun hər iki gözüünə ağ gəldi və onu daim qüssə boğurdu."

Yaqub peyğəmbər oğlu Yusifə o qədər aqlamışdı ki, oğlanları ona etiraz edərək belə deyirdilər: " (Oğlanları) dedilər: «And olsun Allaha, sən Yusufu o qədər xatırlayırsan ki, axırda ölümlə yatağına düşəcək və ya həlak olacaqsan."

Əhli sünne alimi Zəməxsəri bu ayələrin təfsirində belə yazır: “Göz yaşları çoxaldıqca göz bəbəyinin qarısını aradan apararaq onu ağ rəngə boyamışdı”. Bəziləri isə onun (Yaqub peyğəmbərin) gözələrinin kor olmasında demişdir...” İslam Peyğəmbərindən rəvayət olunur ki, o Cəbrayıldan soruşur: "Yaqubun Yusifə aqlamasının miqdarı nə qədər idi?" Cəbrayıl cavab verir: yetmiş matəm saxlayan qadının aqlaması miqdarında. (Peyğəmbər soruşur): Onun savabı nə qədər idi? (Cəbrayıl cavab verdi): Savabı yüz şəhidin savabı qədərdir. Bir an olsun belə (Yaqub) Allaha bəd güman etməmişdi."11

döyüşdə düşmən qüvvəsindən eyni anda 10-larla şəxslə və ya təkbətək döyüşə qoşuldu. İmamın(ə) dostlarının halında heç bir qorxu və şübhə görünmürdü. Onların belə bir etiqada sahib halda döyüşkənlik ruhiyyəsinə malik olması düşmənin belini sındırırdı. Öncədən belə düşündürüdüklər ki, imam Hüseynin (ə) qoşunu elə döyüşün əvvəlində məğlub olacaq. Lakin döyüş başladıqdan sonra anladılar ki, iman və əqidə ilə möhkəmlənmiş bir qala ilə üzlaşsınlar və onları məğlub etmək asan iş deyil.

İmam Hüseynin (ə) köməkçiləri aşura gününün sübhündən əsrədek döyüşə davam etdilər. Axırncı damla qanlarındakı imam Hüseynin (ə) müdafiəsi üçün canfəşanlıq edirdilər. Onlardan Həbib ibn Məzahir, Müslim ibn Ovsəcə, Hürri ibn Yəzid Riyahi, Zöhəyr ibn Qeyn, Hafə ibn Həlal, Bürəyr ibn Xəzir, Əbbas ibn Əbi Şəbibə və 10-larla qəhrəmanlıq və mərdlik nümunəsini saymaq olar.

□ Aşura gününün zöhr namazı...

Zöhr namazının vaxtı gəlib çatdıqda Əbu Səməmə Soydaşi imam Hüseynə (ə) ərz etdi: “ Ey Əba Əbdilləh, qurbanın olum, bu dəstə bizə yaxınlaşıb. And olsun Allaha ki, mən sizdən tez şəhid olmalıyam. İstəyirəm ki, sizinlə namaz qıldıqdan sonra Allahla görüşüm!”

O həzrət başını səməyə qaldıraraq, buyurdu: Namazı xatırlatdın, Allah səni namaz qılanlardan qərar versin.” O zaman, Zühəyr ibn Qeyn və Səid ibn Əbdullah göstəriş verdi ki, onların namaz qılması üçün o həzrətin önündə dursunlar. İmam (ə), köməkçilərinin yarısı ilə birlikdə “xövf” namazı qıldı. (“Yənabitül-məvaddə”, c.3, səh. 70, - “Biharül-ənvar”, c.45, səh. 21).

□ Bəni Həşimin şəhadəti...

İmam Hüseynin (ə) köməkçilərinin bəzi hissəsi bir-bir, misilsiz və qəhrəmanasına mübarizə edib şəhadət dərəcəsinə yetdikdən sonra digər hissədəki səhabələrdə imamət məqamının müdafiəsi uğrunda fədakarlıq göstərməyə başladılar.

□ *Kərbəla səhrasının səqqası - həzrət Əbuİfəzl Əbbas (ə)...*

Həzrət Əbbas (ə) Ümmül-Bəninin (ə.s) böyük övladı, Əmirəlmömininin (ə) dördüncü oğludur. Künyəsi Əbulqasim, ləqəbi Səqqə, imam Hüseyn qoşununun (ə) ələmdaridir. Gözəl görünüşlü olduğu üçün ona “Qəməri-Bəni-Həşimin” (Bəni-Həşimin Ayı) deyirdilər. Qədd-qaməti o qədər uca idi ki , ata mindiyi zaman mübarək ayağı yerə çatırdı. (Məqatilul talibin, səh. 90- Biharül-ənvar, c. 45, səh. 39). O həzrətin bərkəti ömrü 34 il çəkdi. Məsumlardan beş şəxsin müasiri oldu. İmam Sadiq (ə) buyurub: Əmim Əbbasın (ə) nüfuzlu bəsirəti və möhkəm imanı var idi. İmam Hüseynin (ə) kənarında gözəl şəkildə mübarizə edib şəhadətə çatdı. (Məqatilul-talibin, səh. 90- Biharül-ənvar, c. 45, səh. 39).

Rəvayətdə vardır ki, həzrət Əbbas(ə) imam Hüseynin (ə) məzlumluğunu görüb özünü onun hüzununa çatdırıb ərz etdi: “Meydana getmək üçün mənə icazə verirsənmi?!” İmam(ə) bu sözü eşitdikdən sonra bərk ağladı və buyurdu: “Ey qardaş, sən mənim bayraqdarsan!”

4805 - أخبرنا أبو عبد الله محمد بن علي الجوهري ببغداد ، ثنا أبو الأحرص محمد بن أبي النيثم القاسمي ، ثنا محمد بن مصعب ، ثنا الأوزاعي ، عن أبي عبد الله ، عن أبي عبد الله ، عن أم الفضل بنت الحارث ، أنها دخلت على رسول الله صلى الله عليه وسلم فقالت : يا رسول الله ، أتى رايك حلسا منكرا الليلة ، قال : « ما هو ؟ » ، قال : إنه شديد ، قال : « ما هو ؟ » ، قالت : رأيت كأن قلعة من جديك قطعت ووضعت في حجر ، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم : « رأيت خيرا ، تله فاطمة إن شاء الله علما ، فيكون في حرك » ، فقلت فاطمة الحسن وكان في حجري كما قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ، فدخلت يوما إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فوضعت في حجر ، ثم جئت مني القلعة ، فإذا عينا رسول الله صلى الله عليه وسلم تهرقان من الدموع ، قالت : يا نبي الله ، بلي أنت وأمي مالك ؟ قال : « أتاني جبريل عليه الصلاة والسلام ، فأخبرني أن أمتي مستقلة هذا » ، فقلت : « هذا ؟ قال : « نعم ، وأتاني بقرية من قرية حمراء » ، « هذا حديث صحيح على شرط الشيخين ، ولم يخرجاه »

11 Zəməxsəri, Yusif surəsinin 84-cü ayəsinin təfsiri

Özr etdi: Ürəyim sıxılır və dünyadan yorulmuşam. İstiyirəm ki, bu münafıqlarla döyüşəm.” İmam(ə) buyurdu: “Bir haldəki meydana getməyi qərara alımsan, öncə bu kiçiklər(uşaqlar) üçün bir az su gətir.” O zaman Bəni-Haşimin Qəməri atına mindi, tuluc və nizasını götürüb Fəratə tərəf yola düşdü. Ömər ibn Sədin dörd min oxçusu, Fərat çayının şəttinin ətrafını sarıb qoruyurdu. Ona tərəf ox atmağa başladılar. O şücaət nümunəsi, şir kimi düşmənin ordusunun sıralarını yarıb düşməndən yetmiş nəfəri öldürdü. Düşmənin ordusu həzrət Əbbasın (ə) şücaəti qarşısında çarəsiz qalıb nə edəcəyini bilirdi. Ətrafa dağılışıma başladılar. O, fəratə çatdığı vaxt bir qədər su içmək istədi. Sudan bir ovuc götürdü. Amma imam (ə) və onun əhli-beytini xatırlayıb suyu çaya tökdü. Tulucu doldurub suzuz dodaqlarla Fəratdan uzaqlaşdı.

Ömər ibn Sədin ordusu hər tərəfdən yolu bağlayıb onu mühasirəyə aldılar. Heç zaman heç nədən çəkinməyən Əbbas (ə) qorxmazlıqda misilsiz idi. Sürətlə onlara hücum etdi. Öz yoluna davam edirdi ki, qəfildən Nofəl Əzrəq onun sol qolunu kəsib ayırdı. Tulucu sağ tərəfə ötürdü. Yəni də o məlun ona tərəf hücum etdi və sağ qolunu da kəsib ayırdı. (başqa bir rəvayət görə Həkim ibn Tufeyl məlun, bir ağacın arxasında gizlənib Bəni-Haşim Qəmərinin (ə) qolunu kəsdi. Əbbas tulucu sinəsinə yapışdırdı. Onun möhmək dişinə sıxdı. Birdən bir ox tuluğa dəydi və onun suyu töküldü. Sonra onun sinəsinə və gözüünə ox vurdular. Digər rəvayətə əsasən isə bir məlun o həzrətin mübarək sinəsinə niyə vurdu və o atın üstündən yerə düşdü. O zaman Əbbas(ə) qardaşını səslədi.

İmam(ə) yubanmadan ata minib özünü həzrət Əbbasa yetirdi. Onun yaralardan parça parça olması bədəninin yanında şiddətlə ağladı və buyurdu: “İndi belim sındı. Çarəsiz qaldım. O zaman həzrət Əbbas (ə) canını Yaradana təslim etdi, Başdan-başqa eşq, mərifət və fədakarlıqla dolu olan ruhu Canana tərəf qanad çaldı. (Məqtəlü-Hüseyn (ə), məqrəm: səh. 282- Təzəllümi-Zəhra (ə) səh. 120)

□ *Sonuncu vida...*

İmam Hüseynin (ə) yaxınları və köməkçiləri şəhid olandan sonra, o, tək-tənha Ömər ibn Sədin qoşununun önündə “Həl mən nasirun yənsuruni” (mənə bir kömək edən yoxdur?) deyə fəryad etdi ki, bəlkə ürəyi oyaq bir müsəlman küfr ordusuna qarşı onun köməyinə gəlsin. O qəlbi kor olmuşların heç biri cavab vermədi. İmam (ə) öz əhli-beyti (ə) ilə sonuncu dəfə vidalaşmaq üçün xeymələrə gəldi. Onlar xeymələrdən çölə çıxıb həzrətin ətrafına yığıldılar. İmam(ə) onları səbrə çağıraraq buyurdu: “Çətinliyə hazır olun və bilin ki, Allah taala sizi qoruyur. Tezliklə sizi düşmənlərin şərrindən qurtaracaq. Sizin axırınız xeyirə, düşmənlərinizi isə müxtəlif bəlalara salacaq.” (Nəfsl-məhmum, səh. 355).

Qadın və qızların şivəni, ağlamaq səsləri ucaldırdı və imam(ə) kimə təsəlli verirdisə həmin şəxs bir qədər sakit olurd.

□ *Şəhidlər rəhbəri həzrət Əba Əbdilləhil Hüseynin (ə) şəhadəti...*

İmam Hüseyn (ə) bütün Əhli-beyt və əshabını itirdiyi halda Ömər ibn Sədin qoşunu qarşısında tək-tənha qalmışdı. Onlara sonuncu dəfə nəsihət etdikdən sonra özünü

Öbu Hureyrədən olan digər bir rəvayətdə isə belə deyilir:” Bir gün Peyğəmbər(s) əhli beytindən bir nəfər dünyasını dəyişdi. Qadınlar toplaşdıb ona ağladığı zaman Ömər bu işə mane olaraq onları qovdu. Peyğəmbər(s) buyurdu:” Ey Ömər, onlarla işin olmasın, gözlər yaşlı, qəlblər dərddi və zaman da yaxındır. ”8Bu rəvayət Nəsəinin “Sünən”, İbn Hibbanın “Səhih”, Beyhəqinin “Sünən”, İbn Macənin “Sünən”ində və digər kitablarda da gəlməmişdir.

Sadaladığımız hədisləri və ya eyni məzmununda olan digər hədisləri nəzərə alsaq belə məlun olur ki, Peyğəmbər (s.ə.s) heç də ağlamaq və göz yaşları axıtmağı haram etməmiş, hətta onun təbii olmasını səbəb göstərərək icazəli olmasını buyurmuşdur. İbn Əbi Mulekənin hədisində isə hətta Aişə bu qadağanın (ağlamanın haram olmasını) Quran ayəsi ilə ziddiyyət təşkil etdiyini də vurğulamışdır! Aişənin qadın olmasına baxmayaraq, sanki belə hallarda Abdullah ibn Ömər kimi özlərini hədis söyləyən və alim bilən səhabələrə -“Quran sizə kifayətdir”- deyərək dərs keçirmiş. Yəni əgər hər hansı bir hədisi eşitdiyimiz zaman onun düzgünlüyündə şəkk etsək həmin rəvayəti Quranla tutuşdurmaq lazımdır və əgər Quranı uyğun gəlsə isə ona inanıb əməl etməli, əksinə zidd olduğu təqdirdə isə rədd etməli və bir kənara atmalıyıq!

İslam Peyğəmbəri (s.ə.s)-in Uhd döyüşündə şəhid olan əməsi Həməzinərinəsinə ağılama, yaxın və əziz insanlar üçün ağlamanın icazəli olmasına digər bir dəlil ola bilər. Belə ki, İbn Səd “Ət təbəqat əl kubra” kitabında belə rəvayət edir:” Peyğəmbər (Uhd döyüşündən sonra) Bəni əbd əl Əşhəl xanımlarının öz ölümlərinə ağlamasını eşidən zaman zaman(təəssüflə) buyurur:” Lakin Həməzə üçün ağlayan biri yoxdur!” Səd ibn Maaz bu sözləri eşidir və Bəni əbd əl Əşhəl xanımlarını Peyğəmbərin(s) qapısına gətirir və onlar Həməzəyə ağlayırlar. Peyğəmbər(s) bunu eşidib qadınlara dua edir və onları (evlərinə) göndərir. Bu hadisədən sonra Ənsar xanımlarından hər biri öz ölüsinə ağlamazdan əvvəl Həməzəyə ağlayardı ” 9

Peyğəmbərin(s) Həməzə üçün də göz yaş axıdılmasını istəməsi və sonradan gəlib Həməzəyə matəm saxlayan xanımlara dua etməsi açıq-aşkar şəkildə bu işin icazəli olmasına möhkəm bir dəlildir. Ümumiyyətlə, peyğəmbərin şəhidlərə və öz oğlu İbrahimə göz yaş axıtması tarixin sətirlərinə qara hərflərlə həkk olunmuşdur.

Həkim Nisaburi “Müstədrək” kitabında belə rəvayət edir:” (bir gün) Ummul Fəzl bint əl Həris Peyğəmbərin(s) yanına daxil olub deyir: “ Ey Allahın elçisi, bu gecə pis bir yuxu görmüşəm.” Peyğəmbər(s) soruşur:“ O nə yuxudur ki görmüsən?” Ummul

1870 - أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ خَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ - عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ غَيْرٍ - عَنْ خَلْقٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ غَيْرٍ - أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ مَاتَ نَبِيُّ مَنْ أَلَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاجْتَمَعَ النَّاسُ يَتَكَلَّمُونَ عَلَيْهِ فَقَامَ عُمَرُ بْنُ الْكَلْبِ وَنَظَرُوا فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « دَعْنِي يَا عُمَرُ فَإِنَّ الْعَيْنَ دَامِعَةٌ وَالْقَلْبَ مُصَابٌ وَالْمَوْتَ لَا يَنْفِي » ... رَوَى عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ فِي نَفْسِ عَبْدِ الْأَنْبِيَاءِ عَلَى قَتْلِهِمْ. لَكِنْ حَذَرْتُ أَنْ يَوَافِكُنِي لَمْ يَسْمَعْ ذَلِكَ سَعْدُ بْنُ مَعَاذٍ فَرَجَعَ إِلَى سَاءَةِ يَدِي عَبْدَ الْأَنْبِيَاءِ فَسَمِعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَتَكَلَّمَ عَلَى حَذَرٍ، فَسَمِعْتُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَدَّعَا لَيْلِي وَرَدَّهِي، فَلَمْ تَكُنْ أَمْرًا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى الْيَوْمِ عَلَى مِثْلِ الْيَوْمِ بِلَيْكَةِ حَذَرٍ لَمْ يَكُنْ عَلَى مِثْلِهِ.

kəlmələrlə rəvayət edilməsinə baxmayaraq bu hədis açıq-aşkar şəkildə Quran ayəsi, Peyğəmbər(s) və onun əhli beytindən gələn hədislərlə ziddiyyət təşkil etməkdədir. Hətta Peyğəmbərin(s) zövcəsi Aişə xanım da bu hədisi eşidən zaman öz etirazını bildirmişdi. İbn Əsir "Camiul usul min əhadisir rəsul" kitabında Übeydullah ibn əbi Muleykədən rəvayət edir ki, bir gün Osman ibn Əffanın qızı vəfat edir. Biz orada idik. Abdullah ibn Ömər və İbn Abbas da gəldi. Mən (rəvii-yəni: rəvayəti nəql edən) onların arasında oturmışdım. Abdullah ibn Ömər qarşısında əyləşən Əmr ibn Osməna dedi ki, nə üçün camaatı ağlamaqdan çəkindirmirsən? Çünki peyğəmbər(s) buyurmuşdu ki, ölən şəxs əhlinin ona ağladığı üçün cəzalanır.

İbn Abbas dedi ki, bəli, Ömər də bu sözü deyirmiş. Sonra bir əhvalat danışdı: bir gün Ömər ilə birlikdə Məkkədən xaric olub Beyda adlanan bir yərə çatdılar. Birdən bir ağacın kölgəsi altında atılar gördük. Ömər mənə dedi ki, get, onların kim olduğunu öyrən. Mən getdim və orada Suheybi gördüm. Bu barədə Ömərə xəbər verdim. Ömər onu öz yanına çağırmağı əmr etdi. Qayıdıb onu Ömər in yanına çağırıdım. (Bu hadisədən bir müddət sonra Ömər bıçaq zərbələrindən yaralandığı zaman) Suheyb ağlaya-ağlaya gəlib belə deyirdi: "Ah olsun, qardaşcan! Ah olsun səhabəyə!" Ömər (onu bu halda gördükdə) dedi: "Ey Suheyb, mənim üçün ağlayırsan? Bir halda ki, Peyğəmbər buyurmuşdur: "Həqiqətən, ölən şəxs öz əhlinin ona ağlamasına görə cəzalanar." İbn Abbas (sözünə davam edərək) dedi ki, Ömər öləndən sonra bu əhvalatı Aişəyə danışdım. O isə cavabında belə dedi: "Allah Ömərə rəhmət etsin. And olsun Allaha ki, Peyğəmbər elə bir söz deməyib, lakin belə buyurmuşdu ki, kafir öz əhlinin ona ağladığı üçün cəzalanar." Aişə (əlavə edərək) dedi ki, Quran sizə kifayətdir: "Günah yükü ilə yüklənmiş heç kəs digərinin günah yükünü götürməz (heç kəs dünyada başqasının işinə görə cəzalanmaz və axirətdə də onun cəzasını çəkməyə məruz qalmaz)..." "İbn Abbas dedi: "Allah güldürən və ağladandır." (Rəvii) İbn Əbi Muleykə dedi: "Abdullah ibn Ömər bir kəlmə belə danışmadı." 7

İbn Əsir bu hədisin sonunda qeyd edir ki, bu rəvayəti Buxari və Müslüm də öz səhihlərində yazmışlar. Müslümün "Səhih"ində gələn bu rəvayət "Əlməyyit yuəzzəbu bəbəkai əhlili əleyhi" babında 2192 və 2193 sayılı hədislərdir.

Bir sözlə, bu hədis əhli sünnə təriqətinin bir çox kitablarında azacıq dəyişikliklə öz əksini tapmışdır.

6 Fatir surəsi, 18-ci ayə

8563-(ع م س) ابن أبي مليكة قال : « توفي بنت عثمان بن عفان بكعة ، فحنينا شديدا ، وحضرها ابن عمر وابن عباس ، فبقي المجلس بينهما ، قال عبد الله بن عمر لعمر بن عثمان - وهو مولاه - ألا تلتني عن الكاء ، قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قال : إن الميت ليحب بكاء أهله عليه ؟ فقال ابن عباس : قد كان عمر يقول بعض ذلك ، ثم حش ، فقال : صدرت مع عمر من مكة ، حتى إذا كنا بالنباء ، فإذا هو بركب تحت ظل نخلة ، قال : اذهب فافطر من هؤلاء الركب ؟ ففطرت ، فإذا هو [صهيبي ، قال : فافطرته ، قال : أدعه ، فرجعت إلى صهيبي ، قلت : أراك ، فالتقي بأبي المومنين ، فلما أن أصيب [عمر] دخل صهيبي بكى ، يقول : واللاء ، وأصحابه ، قال عمر : يا صهيبي ، أتبكي علي وقد قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : إن الميت ليحب بكاء أهله عليه ؟ فقال ابن عباس : فلما ماتت بكرت ذلك لعمري . قلت : فخرج الله عمر ، لا والله حش حش رسول الله صلى الله عليه وسلم . رأيت الميت يكاء أهله عليه ، ولكن قال : إن الله يزيد الكافر بكاء أهله عليه ، وقالت عائشة : حننكم القرآن { ولا تزر وازرة زر أخرى } قال ابن عباس عند ذلك : والله أضحك وأبكي ، قال ابن أبي مليكة : فلما قال ابن عمر شيئا » أخرجه البخاري ومسلم .

şəhadətə hazır etdi. Öncə döyüşmək üçün onlardan mübariz tələb etdi. Allah şirinin övladı qarşısına kim çıxdısa həlak olub torpağa düşürdü. Beləliklə düşmənin çox sayda güclü pəhləvan döyüşçüləri məhv oldu. Ondan sonra meydana gəlmək üçün heç bir kəsə cürət qalmamışdı. Bəziləri yazır: İmam Hüseyn (ə) düşmənin ordusundan min doqquz yüz əlli nəfəri qətlə yetirdi. Nəhayət Ömər ibn Sad fəryad çəkdi: "Vay olsun sizə! Bilirsiniz ki, kimlə döyüşürsünüz? (Həza ibnu qəttalil-ərəb). Bu, ərəbləri öldürən Əli ibn Əbu Talibin övlədidir." Sonra göstəriş verdi ki, imamı (ə) hər tərəfdən mühasirəyə alıb ona hücum etsinlər. ("Müntəhayül-əmal", beşinci bölmə, üçüncü məsələ, səh. 541). İmam(ə) qəzəbli bir şir kimi onlara hücum edir və hər hücumda onlardan bir çoxunu öldürürdü. İsti hava və çox susuz halda mübarizə etmək həzrətin təqatini azaltmışdı. İstirahət etmək üçün bir an dayanmışdı ki, qəfildən bir daş mübarək alına düşdü. İlahi bərəkət və nur dolu üzündən qanı təmizləmək üçün öz paltarını götürdü. O zaman bir üç başlı dəmir və zəhərli ox həzrətin mübarək sinəsinə batdı. İmam(ə) oxu çıxartdı. Sinəsindən axan qanın altına əlini tutdu, qanı səməyə səpdi və o qandan bir damcı da yerə düşmədi. Yəni də mübarək əlini o qanla doldurub öz üzünə sürtdü və buyurdu: "Cəddim Rəsulullahla (s) belə görüşüm və deyim ki, mənə filan və filan şəxs öldürdü." ("Məqtəli-xarəzmi", c. 2, səh. 39- "Biharül-ənvar", c.45, səh. 53). Sonra Ömər ibn Sədin ordusu hər tərəfdən imama (ə) ox və nizələr atdılar. Deyirlər ki, həzrətə o qədər ox düşdü ki, onun zirehi oxlarla doldu. Bütün o oxlar, həzrətə öndən dəymişdi. (Mənaqibi-Əli-Əbi Talib (ə), c. 4, səh. 111). Saleh ibn Vəhəb Moznı, imamın (ə) mübarək böyrünə nizə vurdu. Onun təsirindən həzrət atdan yerə yıxıldı, üzünün sağ tərəfi üstə yerə düşdü və buyurdu: "Bismillahi və billahi və əla milləti rəsulillah". Bəziləri yazır: İmamın(ə) pak bədəni, (nisbətən çox) bir müddət Kərbəla torpağında idi. O həzrət öz qanına boyanıb, yerdə (çapalayır) dolanırdı. Lakin heç kəsin ona yaxınlaşmağa cürəti yox idi. (Kamil ibn Əsir, c.4, səh. 78). İmam (ə), son anlarında Rəbbinə belə münacat edirdi: ("Səbrən əla qəzaik, ya Rəbbi, la ilahə illa sivak, ya

Ğiyasəl-müstəğisin!") Məqtəlü-Hüseyn (ə)) Bu anda, Şümür öz qoşununa fəryad edib dedi ki, "nə gözləyirsiniz, nə üçün Hüseynin işini bitirmirsiniz?"

■ *Xeymələrin qarət olunması...*

Ömər ibn Sədin qoşunu, imam Hüseynin (ə) şəhadətindən sonra, o həzrətin xeymələrinə hücum etdilər. Onlar bu işdə bir-birləri ilə yarışır və xeymələrdə olan hər bir şeyi yağmalayırdılar. Hətta Əhli-beytin (ə) məqamına ehtiram etməyib onların zinet əşyasını, paltar və çardırını da zorla alırdılar. Sonra xeymələrə od vurdular. O dəhşət zamanı uşaqlar və qadınlar xeymələrdən çölə çıxdılar. Canlarını qorumaq üçün qızmar və tikanla dolu səhrada dörd tərəfə qaçırmağa başladılar...("Lühuf", səh. 180, - "Biharül-ənvar", c.45, səh. 57).

Aşura - ərəb mənşəli sözdür.

Aşura...

Aşura - ərəb mənşəli sözdür. "10" mənasını ifadə edir. Məhərrəm ayının onuncu günü üçün işlənməsi isə hamıya məlum olan tarixi hadisə ilə əlaqəli olduğuna görədir. Həmin gün İmam Hüseyin (ə) və onun 72 nəfər silahdaşı Yezidin qoşunları tərəfindən faciəli şəkildə qətlə yetirildi. Şəhidlərin başları kəsildi, onların heç birinə rəhm olunmadı və bədənləri atların ayaqları altında tanınmaz hala salındı.

Şəmi-qəriban...

Şəmi-qəriban - ərəb mənşəli sözdür. Aşura günü keçirilən mərasimin sonunda işıqlar söndürülür, Kərbəla şəhidlərinin anılmasına və onların müstəbətə dair mərsiyyələr oxunur. Bu hadisə İmam Hüseynin (ə) təsəvvürü ilə əlaqədardır. Həmin gün İmam Hüseyin (ə) öz əshabını xeyməsinə toplayaraq ertəsi günün faciəsini onlara xəbər verir və onların həmin andan etibarən azad olduqlarını elan edir.

Ərbəin...

Ərbəin - ərəb mənşəli sözdür. "40" mənasını ifadə edir. İmam Hüseynin (ə) və Kərbəla şəhidlərinin şəhadətə çatmaqlarının qırxıncı günü. Həmin gün məscidlərdə əzadlıq mərasimləri keçirilir, mərsiyyələr və nohələr oxunur.

Tasua...

Tasua - ərəb mənşəli sözdür. "9"-cu mənasını ifadə edir. Aşura günündən bir gün əvvəl nəzərdə tutulur. Kərbəla iştirakçılarının mühasirədə qaldıqları doqquzuncu gün. Tarixi məlumatlara görə, İmam Hüseyin(ə) həmin gün ibadət etmək məqsədilə Yezidin qoşunundan möhlət alır.

Mərsiyə...

Mərsiyə - ərəb mənşəli sözdür. Vəfat edən şəxsin yaxınlarının onu yad edib ağlamaqlarına və kədərli şeirlər söyləməsinə deyilir. Mərsiyələrdə, adətən həmin şəxsin yaxşı xüsusiyyətlərindən söz açılır. Mərsiyənin tarixi İslamdan əvvəl qaytlsa da, Kərbəla hadisəsindən sonra yalnız İmam Hüseyin (ə) və onun tərəfdarlarının müsibətləri haqqında oxunan şeirlərə "mərsiyə" deyildi.

Əzadlıq...

Əzadlıq - ərəb mənşəli sözdür.

Kərbəla şəhidlərinin il dönmünə həsr olunan məclislərə verilən addır. İlk əzadlıq mərasimləri hicrətin 61-ci ili İmam Səccad (ə) və Hz. Zeynəb (ə) tərəfindən Mədinə şəhərində keçirilir.

Noha...

İbn Əbiddünya "Ər rıqqə vəl buka" kitabında yazır ki, Adəm peyğəmbər xətasına görə yüz il ağlayaraq göz yaş axıtdı və bu hadisədən sonra öz rəbbindən həya edərək bir daha başını səmaya tərəf qaldırmadı.

Əbu Nueym əl İsbəhani "Hilyətül övliya" kitabında qeyd etdiyi hədisdə belə deyir: "Nuh peyğəmbərin "Nuh" adlanması onun çoxlu ağlayıb sızıldamasına görədir..." 3

İbn Əbiddünya "Ər rıqqə vəl buka" kitabında yazır: "Əgər Adəm peyğəmbərdən sonra Davud peyğəmbərin ağlaması Yer əhlinin ağlaması ilə ölçülərsə, onda Davud peyğəmbərin ağlaması Yer əhlinin ağlamasına bərabər olar." 4

Əbu Nueym əl İsbəhani "Hilyətül övliya" kitabında belə yazır: "Yəhya ibn Zəkəriyyənin yənağında (göz yaşlarının təsirindən) iki xətt var idi. Atası Zəkəriyyə ona deyir: "Mən Allahdan gözüüm onun vücudu ilə fərlənsin deyə övlad istəmişdim". Yəhya peyğəmbər atasına cavab verir: "Atacan, Cəbrayıl mənə xəbər verdi ki, Cənnətlə Cəhənnəm arasında bir səhra var və onu yalnız çox ağlayanlar keçə bilər." 5

İbadət əsnasında ağlamaq:

Belə ki, bir çox hədislərdə namaz qılarkən, Quran tilavət edən zaman və dua edərkən ağlamaq və göz yaş tökmək tövsiyə olunmuşdur.

İnsanın saleh bəndələr, şəhidlər, möminlər və öz əzizləri üçün ağlaması:

Bu növ ağlamağa gəlincə isə onu digər növlərdən ayırmaq heç də düzgün olmazdı. Lakin bəziləri Peyğəmbərin(s) söyləyib-söyləmədiyi sabit olmayan sözlərə və yaxud mənasını harama yozduqları hədislərə istinad edərək bu cür ağlamağı haram etmişlər. Biz də bəhsimizi əsas etibarı ilə möminlərin öz özlərinə ağlamağının icazəli olması sübüt edilməsi istiqamətində aparacağıq. Əlbəttə, bu məsələni sübut etmək üçün İslam Peyğəmbəri (s.ə.s)-in həyatı, onun səhabələrinin adət-ənənəsi, Əhli-Beyt imamlarının hədisləri və Quran ayələrini dəlil gətirəcəyik. İlk növbədə ağlamağın haram olması zənninin mənşəyini araşdırırıq.

Tarixi sənədlərdən belə məlum olur ki, bu haramın ilk rəvayəti ikinci xəlifə Ömər və onun oğlu Abdullah olmuşdur. Onlar peyğəmbərdən rəvayət etmişlər ki, O həzrət(s) belə buyurmuşdur: "Ölən şəxs əhlinin ona ağlamasına görə(qəbrdə) əzab çəkir." Bu hədis müxtəlif forma və kəlmələrlə rəvayət olunmuşdur. Lakin müxtəlif forma və

حدثنا محمد بن أحمد، قال: حدثنا الحسن بن محمد، قال: حدثنا أبو زرعة، قال: حدثنا أبو محمد الجعفي، قال: حدثني أبو غسان اللثي، قال: حدثنا مسلم أبو عبد الله، عن يزيد الزائلي، قال: إنما سمى نوح عليه السلام نوحاً لظول ما نوح على نفسه 334 - حدثنا إسحاق، حدثنا سفيان، عن مسعر، عن ابن سابط، قال: «أوحى الله تعالى بكاء أهل الأرض» الله عليه وسلم بكاء أهل الأرض» حدثنا عبد الله بن محمد ثنا أحمد حدثني سعيد بن شريحيل الكوفي ثنا سعيد بن عمار عن رويب قال كان ليحيى بن زكريا عليها السلام ختان في خديه من الكاء فقال له زكريا زكريا عليها السلام إنني سألت الله عز وجل ولداً تقر به عني فقال يا أيت ابن جبريل عليه السلام أخبرني أن بين الخنة والثر عذارة لا يقطعها إلا كل بكاء

Bu məqalənin səbəbi Şəhidlərin ağası İmam Hüseyin (ə)-a ağlamaq və göz yaşlarını axıtmağın şəriət nöqtəyi nəzərindən icazəli olması haqqındadır. İslam dininə görə ağlamağın bir neçə növü vardır:

Allah qorxusundan ağlamaq:

Bələ ki bu barədə ayə və hədislər mövcuddur. İsra surəsinin 107, 108 və 109-cu ayələrində belə buyurur: " (Müsrüklərə) de: «Bu kitabı iman gətirsəniz də, gətirməsəniz də, şübhəsiz, bu kitab(ın nazil olmasının)dan qabaq elm verilmiş kəslər (öz səmavi kitablarından bu kitabın haqq olduğunu bilirlər və) o, onlara oxunan zaman səcdə edərək üzü üstə düşürlər». (107) Və deyirlər: «Pakdır bizim Rəbbimiz! Həqiqətən Rəbbimizin vədi həmişə yerinə yetəndir.» (108) Və (Allahın hücrunda) ağlayaraq üzü üstə düşürlər və (Qur'anı eşitmək və başa düşmək) onlarda (qəlblərində olan Allah) xofu və itaətkarlığı artırır. (109)

Məryəm surəsinin 58-ci ayəsində buyurur: "Bunlar (bu on peyğəmbər və Məryəm) Allahın peyğəmbərlərdən – Adəmin övladlarından, (İdrisdən başqa hamısı Nuhun) Nuh ilə birlikdə gəmiyə mindirdiyimiz (övladlarının nəslindən olan) kəslər(in nəslin)dən, (Bəni-İsrail peyğəmbərləri və Məryəm kimi) İbrahim və İsrailin övladlarından, hidayət etdiyimiz və seçdiyimiz şəxslərdən olan (peyğəmbərlərdən) nemət (peyğəmbərlik, din və səmə kitabı) ata etdiyi kəslərdir. Rəhman olan Allahın ayələri (səmə kitablarının ayələri və ya Onun tovhid və əzəmət nişanələri) onlara oxunan zaman ağlar və səcdə edən halda üzü üstə düşürlər.

Əl Münziri özünün "Ət tərğib vət tərhib" kitabında İslam peyğəmbəri (s.ə.s)-dən belə bir rəvayət gətirmişdir: " (Qiyamət günü) iki gözə cəhənnəm odu toxunmaz: biri Allah qorxusundan ağlayan göz, digəri isə gecəni Allah yolunda keşik çəkən göz." 1

İbn Əbiddünya özünün "Ər rıqqə vəl buka" kitabında İslam Peyğəmbəri (s.ə.s)-dən belə rəvayət edir: " Allah üçün ən sevimli damla Onun yolunda tökülmüş qan damlası və bir insanın gecə vaxtı Allah qorxusundan tökdüyü göz yaşdır." 2

Bu məqamda bir çox rəvayətlər gətirmək olardı, lakin məqalənin həcmi nəzərə alaraq göstərilən nümunələrlə kifayətlənirik. Göründüyü kimi ayə və hədislər ağlamağın Allah dərğahında nə qədər əhəmiyyətli olmasına işarə edir. Həmin səbəbə görə də Peyğəmbərlər bir çox yerlərdə ağlamış və göz yaşları axıtmışdır. Bir neçə nümunəyə işarə etmək istərdik:

Nohə - ərəb mənşəli sözdür. Matəm nəğmələri deməkdir. Dünyasını dəyişən şəxsin xatirəsinə həsr olunan qəmli nəğmələr "nohə" adlanır. Məsum İmamların müsibətlərinə həsr olunan nohələr istisna olmaqla, digər insanlar üçün nohələrin oxunulması bəyənilməyən əməllərdəndir.

Matəm...

Matəm - ərəb mənşəli sözdür. Qəm-qüssə, kədər, əzadlıq, müsibət deməkdir. Matəm mərasimləri insan dünyasını dəyişdiyi zaman təşkil olunur. Dünyasını dəyişən şəxsin ruhuna dualar və Quran oxumaq, ehsan vermək və dini moizələr (söhbətlər) etmək bu mərasimlərə xas olan əməllərdəndir.

Kərbəla ələmdarı

Bağışlayan və Mehriban Allahın adı ilə. "Qəməri Bəni-Haşim" ləqəbi ilə tanınmış Həzrət Əbül-fəzl ibn Əli (ə) hicrətin 26-cı ili, şəban ayının 4-də dünyaya gəlmişdir. İslam aləmində Həzrət Əbül-fəzl (ə) Qəməri-Bəni-Haşim (yəni Haşim Nəslinin Ayı) ləqəbi ilə tanınmışdır. Atası, Allahın hüccəti Həzrət Əli (ə), anası isə öz şücaətləri ilə ad qazanmış "Kilab" qəbiləsindən olan Ümmül-bənidir. Xanım Fatimə (ə) dünyasını dəyişdikdən sonra Həzrət Əli (ə) qardaşı Əqilə demişdi ki, onun üçün qeyrətli və şücaətli övlad dünyaya gətirə biləcək bir həyat yoldaşı seçsin və buna görə bütün tayfalarla maraqlansın. Əqil bütün tayfaların əsl-nəcəbətini yaxşı bildiyi üçün məhz Ümmül-bəninini həzrət Əliyə (ə) tövsiyə etdi.

Həzrət Əlidən (ə) tərbiyə alan Həzrət Əbül-fəzl bütün insani dəyərləri və əxlaqi xüsusiyyətləri özündə təcəssüm etdirən bir şəxs olmuşdur. Öz şücaəti, qəhrəmanlığı ilə tarixə silinməz və əvəz olunmaz izlər salmışdır. İmam Cəfər Sadiq (ə) belə buyurur: "Bizim əmimiz Həzrət Əbül-fəzlin (ə) dolğun təfəkkürü, geniş baxışı və güclü imanı var idi. O (ə), İmam Hüseyinlə (ə) birgə zalım Yezidə qarşı sonadək mübarizə apardı. O Həzrətin (ə) yolunda canını fəda edərək şəhid oldu."

İmam Səccad (ə) o həzrətin (ə) barəsində belə buyurur: "Həzrət Əbbas (ə) təlim görməmiş alimdir. Çünki o, İlahi elmin mənbəyi, Həzrət Peyğəmbərin (s) varisi və vəlisi Həzrət Əlinin (ə), həmçinin behişt cavanlarının ağaları olan Həsən (ə) və Hüseyin (ə) elmindən istifadə etmişdir." O Həzrətin (ə) şücaəti və qəhrəmanlığı barəsində tarixçi Xarəzmi belə nəql edir: "Siffeyn müharibəsində Əbbasın göstərdiyi misilsiz şücaəti və yüksək qılınc oynatmaq qabiliyyəti hamını valeh etmişdi.

Müaviyə suyu Həzrət Əlinin (ə) ordusunun üzünə bağladıqdan sonra Əbül-fəzl (ə) meydana çıxaraq qarşı tərəfdən döyüşü istədi. Bu zaman Müaviyə Əbu Şəsanı çağırıb dedi ki, sən Şamın ən cəngəvarisən, başqalarına ibrət olsun deyə bunu öldür. Lakin o, özü getməyib oğlunu göndərdi. Əbül-fəzl (ə) ardıcıl olaraq onun yeddi oğlunun hər

1 1918 - عن ابن عباس رضي الله عنهما قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لعين لا تسهمها النار عين تكنت من خشية الله وعين باتت تحرس في سبيل الله
في حديثي محمد بن الحسين ، قال : حدثنا زكريا بن عدي ، عن علي بن فضال ، عن العلاء بن المسيب ، عن الحسن البصري ، قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : « ما من قطرة أحب إلى الله من قطرة من دم في سبيل الله ، وقطرة دموع قطرت من عين رجل في جوف الليل من خشية الله »

birini öldürdü. Bunu görəndə Şəsa qəzəbli şəkildə meydana daxil oldu. Həzrət Əbülfəzl (ə) onu da məğlub edərək cəsədini yerə sərdi. " Xarəzinin nəql etdiyinə əsasən bundan sonra Müaviyənin qoşunundakılardan onunla vuruşmağa heç kim cəsərat etmədi. Həzrət Əbülfəzl (ə) məqam və fəzilətini bilmək üçün sadəcə bir məsələni qeyd etmək kifayətdir. Belə ki, məsum şəxsə yalnız məsum olan bir şəxs qüsil verib namaz qıla bilər. Həzrət Muhəmmədə (s) Həzrət Əli (ə) qüsil verərkən ona Fəzl ibn Əbbas və ibn Əbdülmüttəlib su tökrək kömək edirdilər. Lakin onlar parça ilə gözlərini bağlayaraq bunu etmişlər ki, Peyğəmbərin (s) mübarək bədənini görməsinlər. Çünki qeyri-məsum şəxslər məsum şəxsin tam örtünməmiş bədəninə baxdıqları üçün kor olacaqları ehtimalı vardır. Amma İmam Hüseyn (ə) İmam Həsənə (ə) qüsil verərkən Həzrət Əbülfəzl (ə) gözü açıq iştirak etmişdir. Həzrət Əbülfəzl (ə) ömrünün qardaşı İmam Hüseynin (ə) yanında keçirmiş və daim ona sadıq qalaraq atasına verdiyi vədə əməl etmişdir.

Kərbəla şəhidləri arasında öz yüksək məqamı ilə ad qazanan Həzrət Əbülfəzl (ə) ömrünün sonuna qədər zalımlara qarşı mübarizədən çəkinmədiyi halda Allahın hüccətini qəhrəmancasına müdafiə edərkən və Əhli Beyt (ə) xanədanına su gətirərkən Fərat sahilində şəhadətə yetişdi. Hələ Tasua gecəsi qarşı tərəfdən gələn "amannamə"yə yox cavabı verən Həzrət Əbbas (ə) bir daha öz vəfalılığını göstərmişdi. İmam Səccad (ə) Həzrət Əbülfəzlin məqamının şəhid məqamından üstün olduğu barədə belə buyurur: "Allah Təala əmim Əbbasa (ə) rəhmət eləsin. O, həqiqətən canından keçib özünü qardaşına fəda etdi, Allah-Təala ona kəsilmis qollarının əvəzində cənnətə ucaaraq daxil olsun deyə əmisi Cəfər Təyyar kimi iki qanad vermişdir. Onun Allah Təala yanında elə bir məqamı var ki, Qiyamət günü bütün şəhidlər ona qibtə edər və onun məqamına təmənna bəsləyərler." İmam Sadiq (ə) Həzrət Əbülfəzl (ə) haqqında belə buyurur: "İlahi haramları sənin haqqında halal bilən və səni öldürməklə islamın hörmətini tapdalayanlara Allah lənət eləsin."

Əbülfəzlin (ə) Kərbəladakı qəhrəmanlığı barəsində Təbəri belə yazır: "Məhərrəm ayının 7-də İmam Hüseyn (ə) ordusunu mühasirəyə alaraq suyu onların üzünə bağladılar. Əbülfəzl (ə) su gətirmək üçün İmam Hüseyndən (ə) icazə alaraq 30 atlı, 20 piyada və 20 su tuluğu ilə Fərat çayına tərəf yollandı. Çaya yetişdikdə suyun qarşısını kəsən düşmənlər qoşunu ilə rastlaşdılar. Bir dəstə onlarla vuruşduğu halda digər dəstə tuluqları su ilə doldurub oranı tərk etdilər. Döyüşçülər arasında öz şücaəti ilə Həzrət Əbbas (ə) düşmənin gözüntü elə qorxutmuşdu ki, heç kim ona yaxınlaşıb döyüşmək istəməirdi."

Aşura gecəsi İmam Hüseyn (ə) öz xeyməgahında ibadətə məşğul olarkən Həzrət Əbülfəzl (ə) onu mühəfizə etmiş və daim Əhli Beytin (ə) xidmətində durmuşdur.

Həmin gecə Həzrət Əbülfəzl (ə) qardaşlarına xitab edərək buyurdu: "Bu gün elə bir gündür ki, gerək behiştə satın alaq və canımızı İmam Hüseynə (ə) fəda edək. Bunu onun qardaşları olduğumuz üçün etmirik, yalnız və yalnız ona görə edirik ki, İmam Hüseyn (ə) Allahın yer üzündəki hüccətidir." Əbbasin(ə) sözlərini eşidən İmam Hüseyn (ə) buyurdu: "Ey qardaş, ələmlərin Pərvərdigarı sənə əcər versin.

Aşura günü haqqın bayrağı olan Əbülfəzl (ə) İmamın göstərişi ilə meydana gedən son şəxs oldu. Bütün səhabələr meydana getmək üçün İmam Hüseyndən (ə) icazə alaraq növbə ilə meydana getdiyi halda Həzrət Əbülfəzl (ə) İmam Hüseynin (ə) əmrini gözləyirdi. Sonda o, İmam Hüseyndən (ə) izn alaraq su gətirmək üçün Fəratı yolladı. Zalımlarla üzleşən Həzrət Əbülfəzl (ə) ilk növbədə onları haqqa tərəf səslədi, lakin onlar buna etina etməyərək öz zülmələrindən əl çəkmədilər. Həzrət Əbülfəzl (ə) tuluğu su ilə doldurub qayıdarkən Onun (ə) sağ əlini kəsdi. Bir müddət sol əli ilə vuruşduqdan sonra Həzrətin (ə) sol əlini də kəsdi. Ancaq Kərbəla ələmdarı bayrağın yerə düşməsinə imkan vermədi və onu sinəsinə sıxaraq saxladı. Hər tərəfdən o Həzrəti (ə) ox və nizə ilə yaraladılar. Həzrət (ə) fəryad edərək buyurdu: "Məndən sənə salam olsun ey əba Əbdullah." Bunu eşidən İmam Hüseyn (ə) onun yanına gəldi və Həzrətin (ə) mübarək başını qucaqlayaraq buyurdu: "İndi belim sındı, çarəm azaldı və düşmənin dili açıldı."

Həzrət Əbülfəzl (ə) Kərbəladə İmam Hüseynin (ə) hələminin yaxınlığında dəfn olunub.

Əhli-beyt aşiqlərinin hər biri üçün gün kimi aydın həqiqətlərdən biri də budur ki, o Həzrəti vasitə bilib sidq üreklə Allah Təaladan istənilən hacətlər tezliklə qəbul olur. Elə bu səbəbə görə o Həzrəti (ə) "Hacətlər qapısı" da adlandırırlar.

Ağlamağın hikməti

Çox zaman həyatın çətin anları bizə güc gəldikdə və onları həll etmək üçün heç bir qüvvəyə malik olmadığımızı hiss etdiyimiz zaman göz yaşlarına pənəh aparırıq. Hər kəsə məlum olan bu təbii hiss bütün insanlarda vardır: bəziləri var qüvvəsi ilə özünü boğaraq göz yaşlarını saxlayır, digərləri isə bu təbii nemətdən yararlanaraq hislərini göz yaşları ilə ifadə edirlər. Göz yaşlarının səbəbləri də müxtəlifdir: istəklə bir insanın itirilməsi, maddi ziyana uğramaq, mənəvi sıxıntılar yaşamaq və bu kimi digər səbəblər. Səbəb hər nə olursa olsun, belə hallarda insan batini müvazinətini itirməklə ixtiyarsız olaraq ağlayır və göz yaşları axıdır... Əlbəttə, bu hal insan bədənində təbii nöqtəyi nəzərdən çox faydalıdır, lakin bu məqalədə ağlamaq və göz yaşlarının insana bəxş etdiyi tibbi faydalar haqqında danışmayacağıq.